

ספר

פתחי תשובה

על שולחן ערוך אורח חיים

אשר לקטתי מתשרי וספרים אשר יצאו לאור אחר
המאסף הגדול בשערי תשובה וגם מעט מאשר
היו לפני השית ולא הביאם והוספתי גם נוסף
משלי איזה שאלות וחקירות חדשות בעזרת ה'.

ישראל איסר בחר ר' מרדכי ז"ל איסערלין

בעה"ט ש"ס ישראל • ואשי ישראל • ומור ואחלות •
ותוספת ירושלים מ"ץ פה ק"ק ווילנא י"ץ

הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ז

ווילנא

בדפוס ר' ש"פ, ור' א"צ ראזענקראנץ, ור' מ"מ שריפטוועמנער.

שנת תרל"ה לפ"ק

ПИСХЕ ТШУВА,

т. е. Открытые респонсы.

Дополнения и объяснения къ книгѣ «Орахъ Хаимъ»

Сочиненія Израила-Иссера Иссерлона.

В ИЛЪНА.

Въ Типографіи Фина, Розенкранца,
и Шрифтзеттера.

На виѣской улицѣ домъ № 715/24

1874.

הקדמה

החכם מכל אדם אמר לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם אשר אין לח
קצין שומר ומושל תכין בקיץ לחמה (משלי ו) גם אליהו בתוכיחו
לאיוב (לה) אמר מלפני מבהמת ארץ ומעוף השמים יחככנו ופירשו רז"ל
עירובין (ד' ק) אלמלא נתנה תורה לישראל היינו למדים צניעות מהתול
וגזל מנמלה ועריות מיונה ודרך ארץ מתרנגול. והענין בזה לפ"ם שהוככם
מהמקובלים והחוקרים על מחצב מין האנושי מבחר היצורים הנהגתו ובחירתו
כרצונו שהוא באוצר כלול מכל מיני טבעיות אשר חלקה ההשגחה העליונה
לכל חיתו ארץ למיניהן לכל או"א טבע מיוחד כפי הנדרש להם לקיומם בעולם
ע"פ אופני מזגם ובריאותם מששת ימי המעשה והם מוכרחים להתנהג על פיהם
עד יום מותם ואין לאל ידם להחליף רע בטוב ולהשיג תחתיו טבע מין אחר.
הנה כל אלה ההפכים הרבים כולם נקבצו במין האדם יש לו זעם ועזות הנמר
יהכנעת הכבש. ערמת השועל וחמת פתנים אכזר ורבות כאלה והרשות נתונה
לו לבחור דרך הישרה בעיניו טבע ארי או הכבש להטות אותם לפי הזמן
והמקום או לפי חלק גורלו בעולם וכפי הנצרך לקיומו וזהו שאמר הנה רנמלה
אשר היא עם לא עז ואין לה שום קצינות ושומר ומשמלה ואין לאל ידה
לטרוף טרף לחיותה ולולי שהלק לה הטבע להכין בקיץ לחמה היה כל המין
כלה ונאסף מרעב ומחסור. ולזאת על האדם לשקול בפלס כחו וטבעו וידיעתו
ובינתו בכדי להבין איזה דרך יבחר לו לקיומו. אם הוא בטוח על חילו יתנכר
כארי ואם הוא צריך להביא ממרחק לחמו יהא רץ כצבי וכיוצא בזה ומי
שאין בו לא זה ולא זה בהכרח להכין לו לחמו על יד על יד מן הפרט והלקט
כנמלה בקיץ :

כן דרכנו בקידוש בלחמה של תורה הנה הראשונים במחו על חילם ללחום
במלחמתה של תורה והתנכרו כארי למלאות אשפתם כחצים ביד נכור
בש"ס ופוסקים וחריפות לחם החרב המתהפכת היתה שלופה בידם ללחום בעת
ההצטרבות באיזה שאלה כשיבא לפניהם. לא כן אנחנו אשר אנו כנמלים בתורה
ומוכרחין לסבב על פתחי תשובות אשר זרעו וקצרו לפנינו ולהכין פסקי הלכות
בקיצור לידע הדרך לעת הצורך באיזה שאלה כשיבא לפנינו. וע"ד זה חלפתי
גם אני נמלה קטנה ורשמתי קיצורי הפסקים אשר הוציאו המחברים בתשובותיהם
ובספריהם בפירושם :

אך גם זאת כי לא כהמאספים הראשונים האחרונים כי הראשונים ברוחב
לבנם ידעו לברר את הסולת הנקיה לפי דעתם. ובידם היה גם לחלוק
על המחבר אשר לא ישרו דבריו בעיניהם לא כן אנו יתמי דיתמי אשר אין בידינו
לחלוק וגם אין הזמן גרמא לחתור אחר ראיות המחברים אשר רבו יוסף ד'
עליהם אלף פעמים ואין בידינו לשאת טרחם וריבם אשר על כן רשמתי לי את
אשר מצאתי אף את אשר בעת עיוני בדבריו לא ישרו בעיני. כי לא היה בידי
לברר ולחוק בספר מלי בעיון מעט. ואנכי בעצמי כמה פעמים כשבא איזה מעשה
לפני לא סבכתי על רשומי בספר עד אשר יגעתי לעיין היטיב בהתשובה. ואף גם
זאת כי לקמתי גם מאיזה מחברים דלאו דסמכא נינהו ואין לסמוך על דבריהם כ"א
לסניף בעלמא או בדבר קל הרחיק ממכשול ולעת הצורך באין פנאי לעיין היטב
אז מוב לסמוך אף על משענת מאן דהוא כי בין כך ובין כך לא יכשל. וזאת
המחברים הקדושים ואבותי ז"ל יעמוד לי שלא אכשל בדבר הלכה על ידם
ומד' אבקש שלא יכשלו חברי על ידי :

דברי המחבר

פתחי תשובה

הלכות הנהגת האדם בבוקר

סימן א סעיף א יתגבר כארי לעמוד וכו'. כתב בא"ר בשם הסוחר אל יאמר
אדם הנני שוכב במטתי ואלמוד אלא לריך לעמוד וילבוש המלבושים
ואם אפשר לו שיקום על רגליו כדי שלא יבא לידי שום שינה טוב מאד ע"כ.
ועיי לקמן (סי' ס"ג) ובמ"א שם (ס"ק א') דבמקום ערחא שרי: שם לעמוד בצוקר.
כתב בתשו' בגין עולם (סי' א') דמי שהי' נייעור כל הלילה ורואה לישן קודם אור
היום שאסור כמו חלי שעה קודם זמן ק"ש מחשש דיישן ויעבור זמן ק"ש כמו בחספורת
ומרחץ (סמוך למנחה) ואם לא ישן כלילה דרכו לישן הרבה וה"ל דומיא דסעודה
גדולה דאסור ואם ישן כלילה ורואה לישן מעט ה"ל דומיא דסעודה קטנה דמוחר ויותר
נכון שימסור שינתו לאחרים להקילו ע"ש. והנה בערבית מלינו בגמרא ברכות (פ"א)
שלא יאמר אדם אישן קימעה וחוטפתו שינה אף דיש לחלק דהתם כלילה זמן שינה
והכא זמן קימה וכה"ג מחלקין לקמן (סי' פ"ט) לענין חספורת ומרחץ שלא גזרו אלא
במנחה שהוא דבר המלי ואל בשחרית. מ"מ בשינה יש לגזור עפי ככל זמן כמ"ש
בפשיטות בסוכה (דף כ"ו) ע"ש. ובכ"י הארכתי עוד בדוגמא לדבר מההיא דספחים
(דף י"ב) לענין אכילת חמץ דלא גזרו בד' שעות שהיא זמן סעודה לכל ופי' הסו' דזה
שייך רק באכילה ולא בעדות ע"ש וה"ל זמן קימה לכל היא: שם שיהא הוא מעורה
השחר. כתב בא"ר בפמ"ג בשם הפוסקים דאם יישן בתפלה מוטב לישן כל הצורך מלקום
באשמורת ולישן בתפלה. ולדעתי דגם שאין לבטל משו"ל מאיחור הלימוד כלילה וגם
מלינו בברכות שאמר א"כ שהי' מלמעט כל ימיו על תפלתו שיהא לפני מטתו ומפרש
דהוא סמוך למטתו ומשמעות הלשון לפני דהוא סמוך ממש וע"כ שקם בעת הראוי
לתפלה ודעבד כמר עבד: סעיף ב המשכים להחחק וכו'. עיי' ש"ת בשם השבות
יעקב בקצת יחידים ובתשו' קרית חנה (סי' ב') דכל שאין בו איסור במה שהוא עושה
אין בו לך יוסרה וכו"ש בצבור דליכא חשדא כמ"ש המ"א לקמן (סי' רמ"ד) ע"ש ועיי'
במ"א לקמן (סי' תקפ"א) דביחיד המתענה על רבים יש בו משום יוסרה ואלי אומר בעוה"ר
כאשר רבו פורקי עול ומבקשי חופש לגפסם מי יתן לעקור שם יוסרה או לזבוע כי דברים באלו
נעשה כלי משחית בידם לירות לישרי לב לכסות ערחתם בגאווה ובח אנכי איני לזבוע פלוגי:
שם יכוין לשעות וכו'. עיי' באה"ט וש"ת וכן בתשו' יוסף אומץ (פי' כ"ב) דחשדין
לענין תיקון תלות י"ב שעות אחר תלות היום. ועיי' עוד בש"ת בשם אגרת הרמ"א.
והוא סותר דברי עזמו (דף י') דאין שום תיקון אחר שעלה עמוד השחר וכבא לחשוב
לתקן מ"ו יקלקל (הד"ט). ובז"ח שקודם תלות מעט יעשה תיקון תלות ולאחר תלות
יעסוק בתורה ואין ללמוד תורה שבכתב ותרגום כלילה (ארש"ח): סעיף ה ופ' עולם
וכו'. עיי' באה"ט לקמן (סי' מ"ז) דגם נשים חייבות באמירת הקרבן ע"ש ופשוט
דיטולת לומר פסוקי דסמיכה וסמך אם ידו כההיא דהגיגה (דף י"ו) וסמכו עליו שים
ע"ש וגם איסור עבודה בקדשים לא שייך באמירה. כתב בתכ"ש דאבל לא יאמר פ'

סקרנות

אלף

הקרבנות דקיי"ל חבל אינו משלח קרבנותיו ע"ש: שם עולה וכו'. עי' באה"ט ובפמ"ג נסהפק חס יאמר אחר כל פרשה ופרשה נכסים וה"ל יאמר ג"פ נכסים כי הנזכר קרבנות זריח לכל אחד נכסים עכ"ל ולכאורה דמיו להסירה דמנחות (דף פ"ט) דמערבין הנכסים זה בזה ומסיק דהיינו בדיעבד חבל לכתחלה לא יערב ע"ש ואפשר דהכא חפילו לכתחלה וראיה לדבר מהפלת המוספין דאמריק פשם אחד ומנחה ונכסיהם כמדובר על כל הקרבנות ומליו כה"ג בצרכות (דף כ"ז) גבי ה' לפניו שהי הפלות מהפלת של מנחה ואח"כ מהפלת של מוסף ע"ש והא קיי"ל פסחים (דף נ"ט) אין לך דבר קרב אחר תמיד של בין הערבים ול"ל כיון דהתם בדיעבד כשר כמ"ש החוס' שרי בתפלה לכתחלה ועי' בהש"ו באר יצחק (סי' כ'): סעיף ז יאמר יהי רצון וכו'. עי' מ"א ובהש"ו משכנות יעקב (סי' א') מסיק דהעיקר כדעת רש"ל דגם בחטאת יכול לומר חס נתחייבתי וה"ל ידיעה כלל לזה דעכ"פ מכפר קצת בלא ידיעה כמ"ש הב"י באין אומר יס"ר דאעפ"כ אומר על הספק חס חטא יכפר קצת ואם לא חטא יהא כקורא בקורה וזה מנין לע"ע מוסריים אף בלא ידיעה ע"ש ולעג"ד ל"ע בזה דאדרבה חס בחטא חטא מביא חולין בעזרה דהא ע"כ הכוונה דחס נתחייבתי דהיינו שחבל חלב וחילל שבת ואינו יודע וה"ל חס בחטא חבל חלב יהשכ לחטאת ובלא ידיעה הוא חולין בעזרה ושאר אריכות דברים שיש בזה אינו מכוונת החיבור: סעיף ט פרשת סכיור ואח"כ פ' תרומת הדשן. לכאורה דחס היה ניעור כל הלילה ואומר פ' חס"ד בלילה כמ"ש המ"א לעיל דיכול לומר פ' חס"ד בלילה. אומר פ' חס"ד קודם לפ' סכיור דהניח זכאים (דף י"ט) קידש ידיו ורגליו ביום אין לר"ך לקדש בלילה ע"ש וכן מופ"א לשפת הר"ם ביומא (פ"ה) דתרומת הדשן בליל יום כפור אינו כשר אלא בבכא גדול והקשה עליו הרמב"ן במלחמות ח"כ מ"ט לא השיב טבילה כהן גדול קודם לחס"ד וכן הקשו החוס' זכאים (דף פ"ו) לשטה זו ע"ש ולפמ"ש י"ל דס"ל להר"ם דלא היה לר"ך לזה קידוש דהא ע"כ קידש ידיו ורגליו ביום ערב יו"כ כדהנן יומא (דף י"ד) כל שבעת הימים הוא זורק את הדם וגם היה ניעור כל הלילה כידוע:

סימן ב סעיף א לא ילבש חלוקי מיושב. ובפמ"ג נסהפק בישן כבילה שאין גבוה עשרה אי מוטג דין זה דלא ילבש מיושב דהוי כמכוסה ע"ש. עוד שם מהגמרא דהוריות דהמניח מלבושיו מראשותיו משכה למודו: סעיף ג ידקדק בחלוקי וכו'. עי' ברמב"ם (הל' דיעות פ"ה) שח"ח יהא מובדל משאר העם במלבושיו ובתשו' חבלי יעקב (סי' ק"ב) בעיר אחת שעשו חבורה טובקי במלואת והלכו ברהצבות עיר במלבושי ח"ה וגזרו עליהם חכמי קהלות בימים הקדמונים בגזירת נחש שלא ילכו בתכסים הנזכר לפי שהיה ציון לתורה ע"ש: סעיף ד שמאל ויקשרנו ויחזור וכו'. בהצ בהרצות החיים דבאנפילאות של לבד אין לר"ך להקדים של שמאל לקשירה של ימין ממ"ש הלבוש טעמא דכחפלין כך מנעלים עפי"מ דחיהא במדרש דבזכות שאמר אברהם ועד שרוך נעל זכו בניו לרצועה של תפלין. והוא בגמרא חולין (דף פ"ט) ומזה דנתי בבתי ידים של עור שקורין (העלוקים) ויש להם קשירה אשר לכאורה נראה דדמי טפי לתפלין שר"ך לקשור ביד ימין על שמאל משא"כ במנעל שקושר בשתי ידים. ונראה דאין להקפיד רק במנעל משום שרוך נעל כה"ל וזה לא שייך בבתי ידים ועוד דאדרבה מלינו דנתנו ביד ימין חשיבות אחר פסלין גופיה בצרכות (דף ס"ב) דאין מקצחין ביד ימין משום שקושר בה תפלין חלום

אולם יש לדהות כמ"ס החוב' דרך בענין קשיה חלקו כבוד לשמאל ובכ"י הארבעי יוחר: סעיף ו ולא ילך ד' חמות וכו' . עי' באה"ע וש"ת ובתש"ו מהר"י מזכרון (כי' ל"ד) דבישיבה אין קפידה שדרך לישב להקל מעליו ומ"מ הכל לפי ענין הישיבה ועי' ש"ת וע"ש עוד (סי' קס"ה) ובחורי הגר"א לקמן (סי' ח') ועי' בליקוטי תש"ו חסם סופר והוא חלק חמישי (סי' ב') ע"ד הכובעים הקלועים העשויים כשכבה נקבים נקבים והשערות יולאים מבין הנקבים ומקיל להתפלל בהו ואין בהם משום גילוי הראש ומשמע שם דאפילו פרוץ מרובה על העומד לא נ"ל להמליץ חומרא כ"כ בהמי מילי ע"ש:

סימן ג סעיף ד' ומלפניו עפחים . עי' מ"א ובפמ"ג דה"ה לקטנים לחוד: סעיף ה' הנפנה וכו' . לדעתי הוא מדברי קבלה ומקור לה מקרא דיהזקאל אחוריהם אל הסיכל ומזה דרשין כוכה (דף ל"ג) שהיו פורעין עלמן ומתריזין כלפי מטה ויהקן דלזו גזרו ע"ז ובס"ח (סי' תר"כ) דלא יעשה אדם כה"כ מכוון כנגד בית הכנסת שלא יהא פי העצמה מגולה נגד בהכ"ס או בהמ"ד הביאו בהג"ה רע"ק ח"ג: שם במקום מגולה וכו' . עי' באה"ע ולכאורה נראה דבאשה לכ"ע סגי במחילה ח' לאחריה לפי"ש לעיל דבאשה מלפניה ולא כלום מיהו אפשר דלא פלוג ועיין בב"י דלהרמב"ם אסור באשה אחריה למזנה משום שהוא ד' שכנגד המערב . וזה לא שייך במחילה: שם שאין זו מחילות . והנה שיעור המחילה לא היתפרש ולכאורה שלא יראה פירושו דלקמן . אולם י"ל דבעינן עשרה עפחים שהוא שיעור מקום לגבי שכינה למקרי רשות בסוכה (דף ה') מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה ומינה ילפין בכ"מ דשיעור מחילה הוא עשרה ואף דהכא אין נפ"מ במחילה עשרה דהא השכינה לא ירדה נגד המחילה דהוא עשרה מ"מ י"ל דחלקין כבוד להרוח דהשכינה שם . שוב ראיתי בפמ"ג שנסתפק גם בזה אבל לא העיר בספרות הג"ל ע"ש: סעיף ו בין מזרח למערב וכו' . עיין מ"א וכן בתש"ו בנין עולם (סי' ב) כתב דעיקר דלינא כהוזהר דראשה ומרגלותיה זה למזרח וזה למערב ולא כרש"י ועיין בתש"ו בנין של שמחה (סי' ג) שמפרש דעת הוזהר ג"כ דקאי אלארך המטה שיהא בין נפון לדרום והביא בשם הגאון ר' חיים מוואלזין ז"ל ששמע מהגר"א ז"ל שאין פ"י הוזהר כפי' המקובלים וסרמ"ע מפאנו ע"ש: סעיף יב יפנה בליעות וכו' . כתב בס"ח (סי' תר"כ) כשיאל מצה"כ יראה מקום שישב עליו שלא יהא עומפת שמא יבא חצירו פתאום או בגילה וישב עליו (הנהגת רע"ק ח"ג) . איתא בגמרא פסחים (דף קי"א) המפנה בין דקל לכותל ואין שם ד' חמות וליכא דרכא אחרינא דמו בראשו: סעיף יד יוחר שלא יארוז וכו' . עיין מ"א ובתש"ו משכנות יעקב (סי' ב) דלית הלכתא כהנהו שינוי דבעתותי כמ"ס בגמרא דכתובות דלבעול יש פנאי וה"ה להרהורי וכן מעטרה ולמטה ג"כ לא סמכין ע"ש ועיין מ"ס ע"ז בהיבדורי חשי ישראל על שבת (דף מ"א):

סימן ד סעיף א ירחץ ידיו וכו' . עיין באה"ע לעיל (סי' ח') בשם החולעת יעקב הסולן ד"א וכו' . וש"ת שם וכן בתשובה מאהבה כתב דהוזהר ליחא ושאריו ליה מאריה דעשה לרוב ישראל חייבי' וכו' דרוב העולם אין מזהרין בזה: סעיף ב להעביר רוח רעה . כתב החיי אדם (כלל ב) דכל שאסור משום רוח רעה בדיעבד מותר ע"ש וכן הביא הפ"ת בי"ד (סי' קט"ו) בשם השכות יעקב לענין אובלין שהיו תחת המטה . ועיין פנ"ג דבגניעת ח"י בלא נט"י אין לחוש דלא מקבלי טומאה אבל בגניעת קטנים יש נזהר: סעיף יא ממי שלא נטל ידיו . עיין באה"ע גם בתש"ו

מסר"מ

מהר"מ מרוטנבארג אחרונים (סי' א') דגס באבודרהס ובתשנ"ז (סי' רע"ו) משמע דמותר לאכילה ומשמע מסתימת כל הפוסקים דאפילו ממי שלא נטל ידיו שחרית אין קפידא ליטול ממנו לאכילה ואדרבה מנהג טוב הוא שיטול כל אחד ידו ע"י שיטפון לו אחר כלקמן (סי' קס"ב סעי' ד) ע"ש : סעיף יב אבל לא לרוח העה ובהגהת רע"ק איגר דלא יבצר אשר יצר אם לא עשה לרצו לפי הטעם שכתב המ"א לעיל (ס"ק ב') בשם הד"מ בצרפת אשר יצר משום דקודם הגנ"י היה אסור ליגע בנקבים ועכשיו מותר ליגע ובמקום דלא מהני לר"ר הא עדיין אסור ליגע ע"ש : סעיף יד קודם עמוד השחר וכו' רוח רעה וכו' . עיין מ"א והגה אגני מסתפקא במי שמכר שלא התפלל עדיין ערבית והשכים ונטל ידיו בשביל ערבית אם לריך לחזור וליטול ידיו . ומקום הספק הוא לפמ"ש זכאים (דף כ) אמר ר"י קידש ידיו ורגליו לתרומת הדשן למחר אינו לריך לקדש ומפרש שם רבא ראה ר"י ד' בתחלת עבודה של יום דהיינו תרומת הדשן שהיא תחלת עבודה של יום ולא בסוף עבודה ופירש"י שקידש בלילה להקטרת חלבים שהוא סוף עבודה יום אחרון ע"ש וה"כ גבי תפלת ערבית דתחנה כנגד הקטר חלבים ואזכרים כמ"ש בצרכות (דף כ"ו) י"ל דלא מהני קידוש ידיהו לשל שחרית . אולם לפ"מ דקאמר ביומא (דף כ"ב) דתה"ד הוא ג"כ עבודה לילה ולא הוי תחלת עבודה דיממא ע"ש ואפ"ה ח"ל לחזור ולקדש ח"כ ה"ה בתפלת ערבית . ומיהו ביומא (דף כ"ו) מסיק דהוא תחלת עבודה דיממא ע"ש אולם לפמ"ש הפמ"ג דנעילת ידים אין לריך כוונה ע"ש ח"כ לא גרע מה שנטל בשביל ערבית מבוא כוונה כלל ואין להאריך : סעיף כז בהגה ובגמרא פ' הישן וכו' . עי' מ"א ובתשו' בנין עולם (סי' א') והזכרתיו לקמן (סי' רל"ה) : סעיף יט המקוץ דם וכו' . ובפמ"ג בסתפק במה שקורין שרעפין או באנקעס ועלוקה שקורין פיאוקעס אי הוי בכלל ויש להחמיר דדבר קל הוא : סעיף כג ישן על מפתו עדום וכו' . עיין ש"ס ובירוש' ח"א (סי' ל"ח) שאם ישן בחלוק ומכנסים מסתמא ידיו שמורות ואם אי אפשר לשמורם אי כוהג לשפסם במעפחת קשה יפה יפה ומצרך ושותה :

סימן ה פירוש קריאתו באדנות . עיין תוס' סוכה (דף ה) דגס במלואו כמו יו"ד ה"א וכו' ג"כ אסור דנקרא הוגה השם באותיותיו רק שני אותיות יו"ד ה"א בלבד ח"ל נקרא הוגה באותיותיו ועיין בתשו' חתם סופר חלק ח"מ בליקוטי השמטות (סי' קל"ב) דהעולם מהרים ואומרים יו"ד ק"י וא"י ק"י ע"ש שהשיב ע"ד אישים פוטלי און דמוקדים שם השם באותיותיו נגד דברי ר"ל והנה על קדקדיהם דהוא דבר שאין לו שחר ועוד שאין אנו יודעים מקודותיו ע"ש . כתב בהגהת רע"ק איגר בשם הס"ח (סי' ס"ה והמ"ט) אם ח' מספר חסדי ד' שעשה לו ומתחלה מחיר השם ורואה לגמור דבריו מה שעשה לו ד' אסור להפסיקו בדברים שמה מחוץ קד לא יגמור דבריו וגמלא שהזכיר ש"ש בחנם אבל אם רואה לקלל שום אדם והתחיל בשם מזוה להפסיקו שלא יגמור דבריו ולא יחטא : שם יכוין בכתובתו וכו' . עיין באורי הגרי"א שלפי עומק הדין ח"ל לכיון אלא פי' קריאתו דכלל מקום הולכין אחר הקריאה אף שיש בהכתיבה סודות גדולות עיין שם ועיין מ"ש ע"ז בחיבורי תוספת ירושלים :

סימן ו סעיף ד שלא ללאת . עי' מ"א בשם הלבוש שרוב פעמים אין עשרה . וזה בסתר ממ"ש לקמן (סי' ס"ו) בעלמו דהמדקדקין ממתינים בשירה חדשה לענות אמן אחר גאל ישראל ע"ש אף לאחר קד מסיימין בעלמם הברכה והא הסם הוא

הוא בש"ץ המוליד ועיין ש"ת בשם מהרשד"ס ועיין בתשובה מאהבה (סי' רי"ב) שהם אחד רנה לומר דרך בצרכה נט"י שהיא ברכת המלוה אבל לא בשאר ברכות וחלק עליו דאף בשאר ברכות מחיר הב"י ועיין בתשו' לב שלמה (סי' ד') באריכות שחלק על מהרשד"ס והסכים להמחבר שאין לערער עליהם ע"ש באריכות וכן כתב בתשו' הרשב"א (סי' תל"ח) לענין ברכת ספירת העומר הביאו באה"ח ועיין בפמ"ג שראוי עתה שלא לומר בקול רם כ"א הש"ץ ע"ש . ומ"ש בלב שלמה דהר"ש ס"ל דמותר להביא את עצמו לברכה שאינו מחוייב מדבשמיט בפ' כל כהני (דף קי"ח) מ"ש החוס' שאסור להביא א"ע לברכה שא"ל . הוא נסתר דגם בחוס' חולין (דף פ"ז) הוכיחו דאסור להביא את עצמו לברכה שא"ל מסוגיא דיומא ושם העתיקו הרא"ש בפסקיו וגם בה"ת תפלין (סי' עו) כתב הרא"ש דגורס לברכה שא"ל איסורא הוא אבל לא עבירה גדולה לחזור עליה וכו' ע"ש :

סימן ז סעיף א אשר יזכר וכו' . עי' ש"ת בשם כ"י מהר"ן ובספר הבר"י (סי' ו') שאריך ומסיק להנכח דאם נזכר לאחר ו' שעות ספק ברכות להקל והביאו בקובץ על הרמב"ם הל' ברכות (פ"ב): שם ולא על נטילת ידים וכו' . עיין בפמ"ג שנסתפק אם יזדמן ע"ל הקרי עוד ספק אחד עד"מ שרואה לטעום קודם חפלה דבר שטיבולו במשקה דהוי חרי ספיקי דשמא הלכה כמ"ד דעל טיבולו במשקה לריך לברך ע"י ועוד שמא הלכה כמ"ד דכל היום לריך לברך לחפלה ע"ש ועיין מ"ש (בסי' י"ז) בענין ס"ס לברכה ובהגהת רע"ק איגר לעיל (סי' ד) ביעור כל הלילה וגם עשה לרכיו י"ל דמברך משום ספק ספיקא ספק בהר"ש דמברך משום לרכיו וספק דלהרשב"א ג"כ מברך ביעור כל הלילה משום לא פלוג : סעיף ג ב' פעמים אשר יזכר . ועיין פמ"ג לעיל (סי' ד) דמשמע בלבוש דמשחין בלילה וכומק על אשר יזכר דשחרית והניה בל"ע ועי' עוד בפמ"ג כאן דנסתפק בהטיל מים והסיה ולא בירך ואח"כ רואה להטיל מים יראה ללריך לברך קודם על מה שטבר ועיין באה"ט במי ששותה כוס המשלשל וכו' ובתשובה מאהבה כתב ע"ז ועל דינו של המחבר דפלגי העי' והמ"א וכל כיוצא בזה יורה הברכה בלבו ויאלץ לדעת הרמב"ם דס"ל ההורר כדיבור דמי ומשום לא תשא אינו עובר עד שיבטא בשפתים ובס' ברכי יוסף מסיק יותר אפילו בהטיל שני פעמים ואח"ל נסתפק אם בירך אפילו פעם אח' ושני פעמים ודאי לא בירך אפ"ה אינו מברך דשמא בירך פ"א ודי ועיין מ"ש לעיל בענין ס"ס :

הלכות ציצית

סימן ח סעיף א ויברך מעומד . עיין פמ"ג לקמן (סי' תל"ב) שהאריך בענין ברכה המלוה מעומד ובברכי יוסף בשם היראים דלא ידע מקומה דברכה מלוא מעומד וכעת זכינו לבעל העיטור ה"ל (שער ב') שמביא כתב ר' עובדיה ללריך לברך מעומד ע"ש ור"ע היא הפסיקתא שמביא סב"א : סעיף ב שיכסה ראשו בטלית . עיין מ"א משמיה דגמרא דקדושין ובתשו' מהר"י ברוג' (סי' ל"ז) נשאל בצמורים הלובשים טלית קטן על בגדיהם ואומרים דיחא להו לקיומא מלוא בפרהסיא והשיב דה' לחוש ליוהרא שאין רגילין ללבוש כך רק החכמים דנראה כמעיד עדות שקר בעצמו ועיין באה"ט לקמן (סי' י"ז ס"ק ד) ותשו' אהלי יעקב (סי' קב) הביאנו לעיל סי' ב' ולכאורה לפ"ז אפילו נשוי ג"כ לא ילבש ט"ק על בגדיו רק דהצמורים נשאלו שיעשו כן : סעיף ה מחטטפים בטלית כחמה וכו' . עיין באה"ט ובפמ"ג דכן דין בעשרה שמחטטפים בטלית ואח' ממש ע"ש ולכאורה לא משכחה לה דהא בענין שיחא שמים לפניו ושמים

ושמים לאחריו כלעיל (סעי' ד') ולקמן (סי' י) דהוא לעיכובא דה לא משכחת בעשרה
 והדברים נריכין שיקול בפלס: שם ואם רלו וכו' וכחב בביאורי הגר"א משמע מדבריו
 דיותר נכון שיהא כ"א מצד לעלמו ויהא דדוקא אחד מצד כלולס לכתחלה ע"ש
 ועיין במ"א דהש"ך מצד: ולבאורה נראה דהיינו אפילו בים בזה ביטול תורה דקיי"ל
 כב"ה בברכות (דף כ"ג) דברוב עם הדרת מלך דוחה ביטול בית המדרש ע"ש
 שם יענו אמן עיין משו' כתב סופר (סי' כז) דאף לא ענה אמן י"א כיון שגם חזירו
 מחויב ועיין מ"ש לקמן (סי' רי"ג): סעיף יב לא יצדק אלא ברכה אחת וכו' וכחב
 החי' אדם כלל י"ב דהלבש עליה קטן שחייב בליטות לכ"ע ודעתו ללבוש חיקף גם
 הטלית יצדק על הט"ק להטעמך ויכוין לפעור גם הט"ע ועיין בפמ"ג דאם צריך על ט"ק
 על מצות כסוד ולקח מיד הט"ג אם היה דעתו לפעור בעל מצות חינו סוד ומצדך: ודע דאם
 רגיל ללבוש ב' עליתים קטנים א' של משי ואחד של צמר וצריך על של משי י"ל דבעי
 לכאוי נפשים בפירות לפעור את של צמר שאין ראוי שדרכן יפעור את הדאורייתא ע"ש:
 סעיף טי' אם נפלה עליו של צמר במחצית וכו' בשמו' עולת שמואל (סי' ז') מסתפק
 אם היחה כוונתו מהחלה בשעת ברכה שחלה רק ברכה אף אם תפול מעליו
 ויחזור ויתעטף אי משהי כמו בפשיטה (דסעי' י"ד) וע' באה"ע וא"ר באם נפלה
 עליו בחמץ התפלה ומחזירו או שהחזירו אחרים נראה כשחסיים תפלתו יתשמש
 בליטות ויצדק ובע"ש שם פקפק ע"ז דלפי מהגה השולס דלאחר התפלה פושטין
 אותה וכיון שגמר תפלתו חולא מצותו וע"ש (סי' ח') וויכוח עם חכם אחד בזה
 ואכתי לא הביטתי עיקרי הדברים מדוע קרי לה לאחד התפלה חולא מצותו נהי
 דחייב ליכא מ"מ מצוה היא דאם לבש לריך לבדך עוד כתב בא"ר בשם שכי"ג
 אם לקח הטלית להטעמך וצריך עליו ונפל כולו מידו ח"ל ברכה אחרת ובבא"ע
 העתיק בשם השכ"ג דמיידי דנשאר בידו אחת וכו' ע' למה לריך נשאר בידו אחת:
 שם וחזור ומתעטף וכו' עי' ש"ת בשם מו"ל מאש שנסתפק בחטוף מידו ונתנו לו
 אחד: ובתשו' אגורה באהלך (סי' א') פשט ספיקו לריך לחזור ולבדך ואחרים חלקו עליו
 ונתנו דעתם שלא לחזור ולבדך והוא חזר וקיים סודתו לבדך (ע"ד) ובבא"ע ועי'
 בארות מים (סי' א') דפסק שלא לחזור ולבדך ובמולל מאש עלמו ח"א (סי' י"א)
 מ"א דגר לריך לחזור ולבדך אלא שכיון שהרב גב"ש כתב שח"ל לבדך הוי ספק
 ברכות להקל ובתשו' אשדות הפסגה (סי' א') שהאריך קלם וסיים לריך לחזור ולבדך
 וכן פסק בתשו' זרע יצחק (סי' ג') לחיובא כיון כשבדך על הדאשן לא היה
 בדעתו כלל על אחד: סעיף טז לריך לבדך עליו בבוקר עי' ע"ז ועי' בתשו'
 משכנות ימקב (סי' ז') דדעתו דאפילו בשעת הרמז"ס דכחות יום פטור בלילה
 ג"כ ח"ל לבדך כיון שעדיין לא נתערבל מהמאמר ע"ש:

סימן ט סעיף א בהג"ז: וי"א דכולו חייבין מדאורייתא: עי' במשכנות יעקב
 (סי' ח') שהעלה דהעיקר דשאר מינים פטור מה"ס: ולענין עלית של
 פשקן העלה (בסי' ט') דים מקום לסמוך על הפוסקים דחייב במינו ע"ש ובארות
 החיים דים לחוש גם לדיעה ה' להחמיר אכל לא להקל ע"ש ועי' בפמ"ג כמה
 נפ"מ בין אי חייב מה"ס או דרבנן: סעיף ג כגון משי וכו' ופשוט דכן הדין
 בצמר גמלים וכן משמע במנחות (דף ל"ט) אף שהוא מין טמא וקיי"ל לא הוכשרו
 למלאכה שמים אלא מין טהור דהא משי ג"כ הוא טמא שהוא טהור מרוק חולעת
 ועי' בח"ס (סי' ל"ט) ואפילו לפמ"ש המ"א לקמן (סי' תקפ"ו) גבי שופר מבהמה
 טמאה

ממאה דפסול דהוקשה כל התורה לחפלין דבעין דבר טהור נ"ל דהכא שאני ללא בעין בליניט שיסיו חסובין מגוף הטלית והכא כיון דהטלית הוא מעמא לא הקפידה התורה גם בהליניט והדברים לריבין שיקול בפלס: שם שלא במינס אין פוטרין. במור וקליטה נכתפק במקום שאין ליניט של אמר מאוי ויש לו בגד משאר מינים כגון משי ואינו מולא ממינו של בגד אלא קבוצ אף עדיף משיחבטל ממאות ליניט לגמרי ודלא כמין בש"ט מיהו פשיטא ליה דלא מאי לבדך עלה ע"ס. ולדעתי פשוט דאם אין לו בגד אחר ללבוש מוטב שיעשה קרנות' עגולות כדי לפוטרן מליניט ועי' בסוכה (דף ל"א) לא מלא אחרוג לא יביא רימון וכו' ובפרט דליניט אינה חובת גברא בלינו לבוש ד"כ: סעיף ו בהגה מוטב שיעשה טלית של פשתן וכו'. עי' ברדב"ז ח"ב (סי' תרכ"ו) דמוטב בשל עשתן משל משי ושאר מינים דלהרבה פוסקים המה מדרבנן ומי שרולה ללא מחשש ברכה לבטלה לדעת ר"ת יכול ללבוש טלית קטן של אמר ולא יבדך עליו עד אחר עטיפה בעינת גדול של פשתן וזכרין ברכה אחת על שיהם ע"ס:

סימן י סעיף א יותר מהרבע וכו'. עי' באה"ט ובפמ"ג בטליתות קטנים שלנו שיש בית האור (דל"ל שש כנפות הרבע למטה ושהים למעלה במקום האור) מ"מ רוב הכוס (במקום האור) ומיהו אם אירע שרוב סתוח יעשה בקלמו"ר שעושים ההיטטים קלח עגול. ולכאורה יש להלק קלח בין בעלת ה' מלך הכנפות גופייהו אבל הכא הא הבגד גופיה הוא ד"כ במקומן רק שפתח בית האור ונעשה בת ה' לא מפטר בזה ול"ע בזה: סעיף ג ותפרס וכו'. עי' באה"ט שנסתפק גם בהיפוך שלא ה' לה כנפות ותפרס מרובע עד שנעשה לו כנפות אף מהגי אף אמרינן דסופו לחזור למעלה ויטיל בו ליניט ולא יבדך מספק: שם אף על פי כן לא נפטרה. כתב הפמ"ג בשם הלבוש דאם תפרס בעין שיש לו גם עכשיו כקף יעשה הליניט בכקף של עכשיו ועי' באה"ט שנסתפק בזה ואם תפרס בעיגול בחופן שאין עכשיו כקף יעשה הליניט בכקף הרחשון ע"ס: סעיף ד וכנפיה של עור חייבת. וכל פשוט דגם העור משלמת לשיעור ורחיה לזה דהא איכא מ"ד בגמרא מנחות (דף מ) דלחליקין בתר הכקף דהיינו אם הבגד של עור והכקף של בגד חייבת ע"ס אף דהכקף לבד ודאי ליכא שיטורא ועי' באה"ט ולא ידעתי מדוע לא הביא ראייתי: סעיף ה שיהיו מרובעות וכו'. ובמור וקליטה כה דדוקא אם הבגד עלמו עגול בלא כנפים כלל פטור מליניט אבל אם היא חתיכה מרובעת אף שכתפיה עגולות חייב בליניט ומסיק דאין לסמוך על עיגול הקרנות לפוטרן מן הליניט אלא ח"כ העוגל מתפשט בכדי שיטור הרהקה דליניט מן הכקף דהיינו שלש אלבעות ע"ס: סעיף ז ואם רובו פתוח וכו'. עי' בחיי אדם (כלל י"א) דלריך להיות רוב מכל הבגד דהיינו גם הנקב שמכניסין בו הידים שהפזר מסביב נחשב לסתום ולריך להיות רוב גם על מה שלמעלה מהבתי ידים פתוח ע"ס ועי' פמ"ג:

סימן יא עוין לשמן. עי' באה"ט וש"ס לעין חשו"ק ובחשו' משכנות יעקב (סי' כ"א) שהאריך בזה ברחיות כשיטת הפוסקים דלא מהני עומד ע"ג ואף לשיטת החס' דמהני מ"מ לא סגי ליה באומר לו פטם אחד קודם העשייה רק לריך להזהירו בכל שעה שלא יסיה דעמו כלל ומסיים שאחזק המהגין ליתן לנערום קטנות לטוות וכומכים ע"ו שאומרים להם לטוות לשמן לא הועילו כלום והליניט פסולות לד"ה ואף אם עומדים ע"ג ומזכירים אותן לטוות לשמן אין לסקל כלל ע"ס ועי'

ועי' מ"ש בסמוך: שם שיאמר בתחלת הטויה וכו'. כחצ הפמ"ג דבתחלת הטויה די
 וח"ל בכל פעם אפילו ליומא אחרת דסתמא לשמא קאי אבל בשטווה מעט ואמר לא
 מהני דלמא שטווה כבר אין תקנה ואם בתחלת טויה אמר לשמן ואח"כ בפירוש
 שלא לשמן פסול ע"ש ועי' מ"ש לקמן (סי' ה"ס): סעיף ב' ולריכין שזירה: עי' ש"ח
 בשם הבאר עשק ובתשו' קרית חנה (סי' כ"ז) אחר שהאריך דמשמעות כל הפוסקים
 דכגי בשנים מלא להב"ע דמלריך שמונה ודחה דבריו והגויס לעשות שזורים ח' עובר משום
 לא תתגודדו ודיו לנהוג כן מה שהוא ע"פ הקבלה מי שנכנס בשער המלך מלכו של עולם
 אבל מי שאין לו יד בחמתות חכמה זו אין לשנות ממנהג אבותינו לעשות שזורים כל ח'
 לשנים ועי' בתשו' הרשב"א (סי' שמ"ז) ע"ש וע"ש (ס"ס ל') שהביא תשובה מהכנסת יחזקאל
 ע"ז כיון שאין חולק עי' בשו"ע הדו"ה לנהוג ע"פ קבלה אין מוחין בידו ע"ש ועיין בבעל
 העיטור ה"ל (שער ח' ח"ב) כחצ שזרין לשנים: שם שזרין לשמן: עי' מ"א (ס"ק ח') ומ"ש
 לקמן (סי' ב'): סעיף ו' ועשו להם משלחם: בתשו' מהר"ם מרוטנבורג אחרונים (סי'
 ג) נשאל בא' שהי' לו טלית ותפלין למכור ומענה בפיו שגנבם מאביו והשיב דודאי
 אסור ליקח ממנו ולענין ברכה מדדד דיאוש עם שינוי מעשה לא מהני אבל יאוש וס"ר
 מהני לברכה ואף להפוסקים לקמן (סי' תרמ"ט) דגם עם שינוי רשות לא מהני כמ"ש
 הפ"מ בשם הלבוש היינו בזה הליצית גופיהו: אבל אם יעשה ליצית אחרים יכול לברך על
 הטלית דהטלית לא בעיך משלחם אך כ"ז בידעין שנהיחם אבל הכא שמה לא ידע כלל
 מהגמבה ולא נתיאש והינה כל"ע ועי' מ"ש עוד בשמוך בסמוך ועיין בתשו' עולם שמואל
 (סי' ח') בקנה טלית מעובר אורח בחזקת שהוא שלו ולאחר שהלך והלך לו נודע שהטלית
 גנוב הוא אחר וסיומא דפיסקא (סי' ו') דסתם גניבה יאוש בעלים והוי יאוש וס"ר
 ואין כאן מלוא הבאה בעבירה ורשאי לברך עליו ואי הוי גזילה תליא בפלוגתא אי בישראל
 הוי סתמא יאוש בעלים אי לא וכ"ז לענין הליצית אבל לענין הטלית דהוא רק מכשירי
 מלוא לכ"ע אינו חושש למלוא הבב"ע בהברכה וגם כיון שלא נודעו הבעלים אין לחוש
 למכשירי ע"ש בהריכות: ועיין בתשו' שו"א ומשיב (סי' קמ"ג) בעת מלחמה שהביא
 ח"י בעל מלחמה טלית ותפלין ליקח דבעת חירום ודאי איחיאש והסיר ליקח ולברך
 בצירוף טעם עוד דקבל עליו דכל זמן שימלא הבעל הגניבה יחזיר לו ומסתמא ניחא
 ליה לבעל הגניבה ע"ש עוד שנסתפק אם יעשה הישראל שינוי מעשה במקלף כגון
 בפנפות הטלית אי מהני ולא בעיך שינוי מעשה כולה ע"ש בסוף התשובה:
 בדיקה אבל אם גזל למר וכו'. עיין כ"ז ובתשו' מהר"ם מרוטנבורג אחרונים (סי' ב')
 ששיג על הע"ז ודברי הב"י נכונים: ולהלכה מסיק דשינוי החזר עם יאוש לא קנה
 מדאורייתא רק מדרבנן וכיון דמדאורייתא לאו לכם הוא ראוי להחמיר בדברי הרמב"ם
 זכסו"ע בגזל למר ואף לאחר יאוש אינו יולא בה ע"ש בהריכות: סעיף ט' יעשה נקב
 וכו'. עיין מ"א מה שהקשה על העושין שני נקבים מסוגיא דמנחות ועיין בתשו' חתם
 סופר (סי' ח') שכתב לתרץ קושיא המ"א ואנכי לא ידעתי מה ענין הכיפת חוט של
 תפירה הנמחה בחזק ומתקיים לענין הכיפת הליצית בנקבים רחבים שאינו בגדר
 תפירה כלל כמ"ש הרא"ש פ' במה עומנים בלולאות של מלבושים אם יש נקב רחב
 מותר להחזיר וזה אין להקשות א"כ מהיכן דייק דקשר עליון דאורייתא דלמא לאו
 דאורייתא אלא שמכנים בשני נקבים לרים: זה אינו דכיון דיכול לקיים בנקבים
 רחבים שלא יהי' כנאים אינו דוחה ל"ת כדל"ל: ולולא דמיסתפינא הייתי אומר עוד
 הא דקאמר קשר עליון דאורייתא אין הכוונה דוקא קשר ממש דלטו קשר כתוב בתורה
 אלא עיקר הכוונה דלריך לעשות בחזק באופן שנקרא חיבור עד שכללאים אסור לו
 על

על ידי קשר או שני נקבים לריס לאפוקי נקבים רחבים לא מהני ועיין פמ"ג ואח"כ שטושין ב' נקבים ביושר ולא באלכסון ולריך לראות שהנקב של כל הבגד יהי בחור שיטור ג' אלבעות : סעיף ו בשעה שהטיל בו ליזית עיין בפמ"ג בעשר שטשה ליזית ונמלא בו קרע ואינו ידוע אם בשעת הטלת ליזית הי' הוך ג"א אם ידוע שהי' בחור שיטור בשעת קשר הראשון הי' ספק דרבנן ולקולא אבל באינו ידוע בקשר הראשון הי' ספק לאורייסתא ולחומרא דקשר עליון לאורייסתא : סעיף יב יחזור ראשי החוטין וכו' ולכאורה יש לספק עוד דלריך שיחבטם כל החוטין בידה דאם תחבן בזה אחר זה ח"כ תחבט החוטין הראשונים הי' בפסול ומה שיחבטו בהוספת החוטין האחרונים הי' כ"ל תעשה ולמה"ע ונראה דדיעבד ודאי כשר אפילו לדעת מהרי"א שהביא הכ"י דבהחנן קודם הקשירה פסול מההיא דמנחות (דף לח) דקאמר שם למ"ד תכלת מעטב הלכך הא קדימה אינו מעטב ולכאורה דאפילו לכתחלה אין להקפיד דח"כ לא משכח ליזית כשרין דהא קי"ל בידי אדם אי אפשר ללמס שיכנכו כולם בזה אחת ובהכרח ע"כ אחד נכנס קודם מיהו יש לדרוש דשאני מה דלא אפשר לא הקפידה התורה דקאמרין בבכורות (דף י"ז) גבי מזבח ומשכן כמ"ס לקמן (סי' ל"ב) גבי תפלין מרובעות : סעיף יג אפילו קשר אחד וכו' ובתש"ו משכנות יעקב (סי' עו) העלה דראוי לחוש להחמיר בדעת רי"ו דאפילו בדיעבד פסול אם חתך לאחר התחיבה אפילו קודם הקשירה ודלא כהש"ע ע"ש ובתש"ו עמק הלכה (סי' ד) דחה דברי המ"י דהעיקר כהש"ע דקודם הקשירה לא נפסל בהתחיבה אבל לאחר הקשירה צריכה לא מהני להכשיר ע"ש : סעיף פו ויש מחירין ובתש"ו משכנות יעקב (סי' עו) מפקפק לאכור ע"ש :

סימן יב סעיף א אם נפסקו וכו' עי' בש"ת לעיל סי' ה' בשם שאלת יעבץ ח"ב (סי' לב) בנפסק חוט ח' למטה במקום שהלויים בנקב הנקב ומ"מ מחובר צנגד ע"י הקשרים והגדיל דמביק דפסול דהרי הוא מופסק מהבגד ואין בעיניו תלוי צנגד גופיה ע"ש : שם שנפסק כולו וכו' עי' באש"ע ובארה"ח מקיל ע"י צירוף באינו ידוע אם שיהיה מחוט אחד משום ספק הפיקא וגם השיטור הוא דרבנן ע"ש ובפמ"ג דהבא החמירו בס"ס משום שליזית מאויין ע"ש ולפי זה לעת האורך קלה יש להחיר על ידי צירוף : סעיף ב בהג"ה בחוטין בינוניים וכתב החיי אדם (כלל יא) דהוא לא יותר מד' גדלין אפילו לרש"י כמו לר"י לקמן (סעי' ג') : סעיף ג לרש"י מן הענף עי' בתש"ו משכנות יעקב (סי' יח) דהעיקר בדעת רש"י וע' בארה"ח דמהני בענף אם יש צירוף כדי עניבה וגם דאינו לריך על כל חוט בפני עצמו ולסמוך על שיטת רש"י ועוד נסתפק שם אם חשבינן החוט קודם שמתחיל הגדיל ג"כ לשיטור כדי עניבה ויש להחמיר בזה ע"ש :

סימן יג סעיף ב מותר ללאת וכו' עי' ש"ת בשם הש"י יעקב ובארה"ח העלה להחיר צנגד שהוא חייב רק מדרבנן בתורה ודאי דנקרא מלבוש מה"ס אבל לא המחוייב רק מספק ע"ש : סעיף ג דגדול כבוד הצריות עי' באש"ע בשם ה"ד אהרן דתלוי בליון האיש וכה"ג בתש"ו חות יאיר (סי' ר"ה) דהנהג קלות ראש בעלמו לצורך גבוה הי' משונה ובארה"ח בשם הריב"ש (סי' רך) דבמקום ציון הרב שמחל על כבודו אין כבודו מחול ובחיבורי תוספת ירושלים (סי' א') העלמי אם הוא ציון באופן אשר נחבזה גם בעיני משכילים ויראי ה' יותר טוב שלא לבזות עצמו ואפשר דגם אינו ראוי בהנהגה ונפסק אחד מן הליזית הפמ"ג בפתיחתו נסתפק אם נפסק שני חוטין אף בחול ד"א דאין מנין לחוטין מה"ס וכן בתשובה מלהבס דעמו להקל וללרף דעת הרעב"ס

דמנין

בית

דמין המוטין הוא דרבנן ונדהה מפני כה"כ ע"ש: שם ודוקא בשבת. עי' מ"א ובהשו' שהילת שמואל (סי' ה') נכחפק אס נפסקו ביום ב' של י"ט לפני הטעם של מרדכי דבשבת לא חייבהו התורה א"כ ב"ט של דבריהם דמ"ת מותר לעשות הליטות לא פערמו התורה חסור לו ליכב בעליה שאינה מאוילת אבל לפי הטעם דבשבת נדהה מפני כבוד הבריות מותר. והורה בשעת מטשה שיהליף עליהו עס עליה אחר דהאחר פטור דל' עליה שאלה. ואס חינו מולא תקנה זו המיקל ליכב בעליה בלי מליץ לא הפסיד ע"ש:

סימן יד סעיף א יליט שעשאל וכו'. כ"ל דכחא אפילו רק החנן הפסול וגמר הקשר הכשר ג"כ פסול אף ללעזין פסיקת ראשי המוטין לאחר התחיבה מבוחר לפיל (סי' י"ח) דכשר הכא שאני דכשר מטשה התחיבה דבעין כל העשים ע"י הכשר. סדע דלמאי דבעי למימר במנחות (דף לט) דקשר עליון לאו דאורייתא א"כ ע"כ הוי ועשו דכתיב בקרא קאי להתחיבה והגע עומק בס"ת ותפלין אס כהב חיו קטן וגמר הגדול האס נימא נמי כיון דלא נתבשר הלא בגמר הגדול יתא כשר והוא מבוחר הביטול והא דכתב הרשב"א לענין מילה ב"ד (סי' רס"ד) במל תוך שמונה ונשחרו בו לליץ המעכבין את המילה יתקן ישראל. ההם שאני דלא אפשר לתקן. וכנה ראיתי שפסק קן בל"ר בשם הלבוש עוד זאת כ"ל דאס ישראל וס"י הלאו שניהם ביחד הליא במהלוקת כב"י והש"ך לענין שחיטה ב"ד (סי' ב') בלוחזין סבין ושוחטין דבשו"ע פוסל והש"ך מכשיר ע"ש: בהנה להנריך אנשים. עי' מ"א דקטן דמי לאשה ובהשו' כתב סופר (סי' ה') נשאל בקטן בן י"ג שנה אי לריך בדיקה אס הביא ב' שערות ומלדד סרבה דקטן כשר בעשיית יליט דלא כהמ"א רק לכתחלה אין לעשות מטשה מ"מ לענין בדיקה שערות יש להקל לכתחלה דל"ל בדיקה דכמכין שהביא ע"ש: סעיף ב בבגד בלא כוונה וכו'. ובהשו' משכמות יעקב (סי' כ') כתב דגם הרמב"ם חיו מכשיר הלא בסתמא בלא כוונה כלל משום דסתמן לשמו קאי כיון דכבר עוולן לשם יליט אבל בעושה בפ"י שלא לשמה גס להרמב"ם פסול. ומה"ט כתב דקטן גרע מגדול שלא בכוונה דל' מחטסק ופסול ע"ש והוא דלא כהמ"א דקטן דינו כאשה ועי' מ"ש לעיל בשם הס"ם וע"ש עוד (סי' ג') הא דכתב המחבר להמוך על הרמב"ם היינו דוקא בעוולן ע"י ישראל כדינא אבל בעוולן א"י וישראל עומד על גביו פסול לכו"ע דהא להרמב"ם לא מהני ישראל עומד ע"ג ע"ש: סעיף ג השואל וכו'. ובבעל העיטור ה"ל (שער ב' ח"א) ועליה שכורה מספקא לן. ובשער החדש כתב ע"ז מהרש"ם דמנחות מבוחר דפטורה ע"ש: סעיף ד מותר ליטול עליה חבירו וכו'. עי' בל"ה ע' ובהשו' שולח שמואל (סי' ז') הסכים לפסק השו"ע דרשאי לבדך שלא מדעתו ומחלק בין עליה לאתרוג דבעליה ליה בחזרת דמים אס נאכד אבל באתרוג דלא ניהא ליה בחזרת דמים דלריך ליה למלוה ע"ש והחילוק דהוק דבעליה ג"כ מסתמא לריך ליה לגופי ועי' בע"ד בשם הפרי לדיק דלאו דוקא אס הוא בכה"כ הלא אף מביהו של חבירו יכול ליטלה ע"מ להחזירה למקומה כשהיה שאס היה מקופלת יקבילנה מחדש. ובהד"ע דגם בחשו' תורת הסד (סי' נג) כתב דהעולם נהגו לבדך ובהשו' על חורות (סי' ה') האריך בפרטים הללו והורה דאס נקרה העליה בלונס או נפסל האתרוג דפטור מלשלם כיון דאיכא למ"ד דכל פנים אמרינן ניהא ליה וכו' ועי' ג"כ בהשו' זרע אמת ח"ב (סי' קמג) דהאריך בענין דינחא ליה:

סימן טו סעיף א שלא להניחם בבגד אחר לא. עי' בל"ה ע' ובהשו' כהונת יוסף (סי' ה') דאחיק בראיוות להביא לחתוך יליט מבגד להניח אחרים במקומן

במקומן אפילו כשאניס לאיס השניים מהראשונים רק לסבה אחרת מותר אלא שאין
לזרוק מפני הכבוד ומ"ש הלבוש לעשות אחרות יפות אגב גררר כחב כן דמסתמא
לאו בשופטני עסקין (ע"ד) ובמור וקליעה פי' דהקפידה משום ביזוי הליכות גופיהו וכל
שאינו יתנו צבגד אחר איכא ביזוי מלוא חשי"ש שרואה להחליפם בטובים מהם
כחב החיי אדם (כלל י"א) דאם קשה בעיניו העררח להחירין מותר לנתקם ואין בזה משום
בל תשחית וראיה גמורה בב"ב דריב"ב נהן ענה להורדוס לסתור בהמ"ק ע"ש ולע"ד
לאו רחיה היא דהחם חי אפשר בעינין אחר אבל הכא הא אפשר להחירין שלא יפסלו:
סעיף ג שהלקוח לשהים וכו'. עיין באה"ט ובמור וקליעה מחמיר בחולת קרן בלא ליית
ומטיל בו ליית והרואה להחריך טלית קלרה בשיעור מאומלם ע"י תפירה עם חתיכת צגד
אחר באמצע חוקך באמצע במקל ואינו פוסקה לשנים ומביא חתיכת צגד אחר ומתחיל
לספור בקלח החיתוך האחד ואח"כ בקלח השני ואח"כ כורת ומבדיל לגמרי החלקים
שהתחיל לחתוך וחוזר לגמור תפירתו להכניס ביניהם החתיכה החדשה וכשר לבו"ט
ועיין בתשו' נאות דשא (סי' ס"ג) שהאריך לבאר דברי הע"ז והמ"א בע"ז והם לא
ראו לשון בעל העיטור ה"ל (שער ב' ח"ב) שאם נקרע כנף ח' מן הטלית מביא אפילו
כנף אחר ומטיל בו ליית: סעיף ה' ואם הוא של שארי מינים וכו'. ובארה"ט מקיל
בטלית של משי שיש לה ליית של אמר ונקרע כנף אחד דמותר לתפור דכיון דשאר
הליכות של אמר מוכרח לעשות גם זה של אמר ע"ש:

סימן מז באורך וברוחב ראשו וכו'. עיין באה"ט וש"ת ובתשו' אהלי יעקב (סי' פו)
בטלית הרוך וזר שאין צרכו כדי שיתכסה ראשו ורובו של קטן נידון
יחד בהטרפות כשיתלפף ויתעטף בו אם בין ארבו ורחבו יכלו רא"ר של קטן חייב
בליית ובהד"ט בשם ב"ד (סי' ח) דהליא במחלוקת הרמב"ם והרא"ש שהביא העור ב"ד
(סי' רפ"ו) דבין מזוזה דבעיין בית של ד' אמות על ד"א. ובתשו' נחפה בכסף (סי'
ח') דיש לשער בקטן בן ט' שנים שיתכסה ראשו ורובו לאחריו בין באורך ובין ברוחב
ועיין באה"ט בשם פה"א ובהד"ט בשם פה"א דלדידיה ס"ל דשיעור טלית קטן אמה
על אמה. ובאה"ט הרואה ללאת מידי ספק לא יפחות מאמה וחצי ומנהג החסידים
לדקדק שיהיה בו אמה מלפניו ואמה מאחוריו ונקב בית האורח אין עולה מן המנין
ואריך לסגור בית האורח שלא יהיה פתוח:

סימן יז סעיף ב' בהג"ה ולצדק עליו הרשות בידו. עיין פמ"ג דליק מוליאות אנשים
בהברכה וכן בטומעום ואגדונוס דצרכהן רשות. ועיין עוד פמ"ג לקמן
(סי' יח) בשם החמד משה שמכופק באיש הלבוש צגד הניוחד לאשה חי חייב בליית
ע"ש: בשו"ע ויתעטפו בלא צרכה. ועיין בתשו' עולת שמואל (סי' כא) שמבאר דלפעמים
דמה שחכמים תיקנו לעשות מספק עשוהו כודאי לצדק ועיין פמ"ג דבשאר מינים
להמחבר דהייבוס מדרבנן רשאים הם לילך בלא ליית דספק דרבנן להקל. והנה בש"ך
צ"ד (סי' ק"י) בדיני ס"ס אוח יח) כתב דמיה שאסרו חכמים מלד ספק עשאוהו כודאי
לענין ס"ס ולא אמרין ספק דרבנן לקולא ע"ש ולסדרת הע"ש הנ"ל ח"ש דהכא לא
גזרו: בהנה גם הם יברכו. עיין באה"ט בשם הבני חייא ובלחם משנה ה' ברכות
(פ"ד) מבואר דעל ספק ספיקא אפילו צרכה ב"ש דבכל מקום אינה משנה מלרף
לס"ס ובתשו' מהר"מ מרומנובארג אחרונים (סי' ג) הביאם והניח בל"ע מחמת חומר
דלא תשא ע"ש ובספ' קובץ על הרמב"ם ה"ל ק"ש הציא דגם בם ל"ח חלק ע"ז דמה
לי חד ספק מה לי ספק ספיקות כיון דיש כאן ספק לא תשא ע"ש וכן צח"י אדם
(כלל ה) דגם בם"ס ספק צרכה להקל ע"ש צ"ח:

סימן

סימן יח סעיף א להרמז'ם כל מה שלוש בלילה וכו' . עיין בתשו' משכנות יעקב (סי' כב) דרוב הפוסקים כהרמז'ם ורובא דמיוכר הם ע"ש : שם כסות המיוחד ללילה וכו' . עיין בפמ"ג אם נפסק לילית מכסות המיוחד ליום ועשה בו לילית בלילה יראה דכשר אף אם עשאן בלילה ולא הוי תעשה ולא מהי"ע אף דכסות יום בלילה פטורה להר"מ . עוד נסתפק ביחד כסות ללילה ועשה בו לילית דפטורה אז ואח"כ נמלך ויחדל לכסות יום אי הוי תעשה ולמ"ע הואיל בעת שעשאן היתה פטורה ע"ש ובתשו' נאות דשא (סי' ס"ב) הכריע דאין חילוק בין תעשה בפסול לבין תעשה בעת שהיתה פטורה שלא לאורך דכסותו שייך תעשה ולמ"ע ופסול ע"ש וע"ש עוד (סי' ס"ד) בכסות יום שיחדו ללילה וחזר ויחדו ליום כשר ויכול לבדק עליו ואין בו משום תעשה ולמ"ע וע"ש (סי' ס"ה) לענין אם בעת שהי' מיוחד ללילה קרעו לשנים וחזר ותפרו ע"ש : סעיף ג בהג"ה ואם לבשו קודם לכן וכו' . ומסתפיקא בעשה וזיך אי צריך לחזור ולבדק בצוקר ולא דמי למ"ש בש"ת בה"ג לקמן (סי' ל' ס"ק ג') גבי תפלין דאינו מצדק בצוקר דהתם שאני ללילה זמן תפלין מה"ת כמ"ש הטור בשם הרא"ש דמצדק לכתחלה . ונראה כיון דלהרא"ש ילא בצרכתו בלילה ספק ברכות להקל :

סימן יט סעיף א ולא חובת מנה וכו' . עיין פמ"ג בשם הפוסקים כשליית מליון בעיר יש לחוש למ"ד כלי קופסא חייבין בלילית ולענין הלצה והעללה עי' במ"א לעיל (סי' י"ח) שני דיעות בזה : סעיף ב לאורך חכריכים וכו' . עי' מ"א ובתשו' כתב סופר (סי' ד) מ"ש בזה :

סימן כ סעיף א מליונת מישראל וכו' . עיין באה"ע ס"ק ד' בשם הע"ת ובתשו' ח"ס (סי' ו) מהיר לקטות לילית מארחי ופדחי אם הליית שורין כהלכתן אע"פ שאין מופסקין דאין אדם טורח לעשות לילית כמו אלו ומסתמא מן המומחה בל לידו ע"ש :

סימן כא סעיף א כ"ז שהם קבועים בטלית וכו' . עי' באה"ע וס"ת ס"ק א' ובארה"ת כתב דאפילו בטלית חדש שלא לבשו אותו עדיין יש להחמיר דבגוף הקדושה הזמנה מלחא היא ע"ש . כתב הפמ"ג דבליית לא מהי חנאי באומר איני כדול מהם דבהכרח לשם מלוא עושה ומצדק להטעם ע"ש : שם אסור להשתמש וכו' . עיין באה"מ דבטלית רשאי לעשות תשמיש הדיוט ובא"ד נסתפק גם בטלית מליון ובפמ"ג הכריע דבטלית של תפלה המיוחד לכך חמיר כמו הליית כמ"ש הט"ז אבל טלית קטן שרי לכל תשמיש שאינו מגונה עוד שם בטלית שנפסקו ליליותיו יראה דלא צריך למעבד מכנסיים אפילו בטלית קטן דתשמיש מגונה הוא ע"ש ועיין באה"מ לעיל (סי' כ) ובאה"מ בשם פחד יצחק דפסק לאסור לפסול טלית שיש בו לילית לעשות ממנו בגד אחר אמנם אם מסיר ממנו ליליותיו כדי להניחם בגד אחר מותר ג"כ אח"כ לעשות מהבגד בגד אחר עיי"ש ועיי' בית יהודה חי"ד (סי' כ"ט) דהקוה טלית גדול וליליותיו פסולין אין בו משום הורדה לעשות ממנו טלית קטן ע"ש . ואפילו לתשמיש חול יכול להוריד אותו טלית דאין בו קדושה בלא לילית :

סימן כד סעיף ו הזכיר במלוא לילית וכו' עיין באה"ע וס"ת בשם הג"י וכן כתב בע"ד בשם המטה יוסף (סי' ד' ו') דבדיעבד אם ריקס מותר לבדק עליו :

הלכות תפלין

סימן כה סעיף א שלא יניח כים התפלין למעלה . עי' מ"א ובתשמת אדם (כלל יג) דהעיקר דלא כהמ"א דאף בנים שייך אין מטבירין ע"ש : סעיף ד תפלין

תפלין עליו בשעת ק"ש • כתב בתש"ו • זנין עולם (סי' ל') דשעת קריאת שנים מקרא
 ואל"ת בפי קדש והיה כי יביאך אל"ל להיות עליו ולא הוי כעדות שקר כיון שאומר רק
 דרך קריאה: סעיף ה של יד תחלה וכו' • עיין בט"ז לקמן (סי' תרפד) דשטעה והגיה
 של ראש תחלה קודם לשל יד אל"ל להסיר ולהגיה כסדר ודלא כאבודרהם ע"ש ועיי
 מ"ש בחיבורי תוספת ירושלים ובפמ"ג הוסיף דאם בדרך על של ראש להגיה שטעה
 דסבר דמניה של יד יראה דיברך על של יד על מלות כי שתי ברכות קאי אתרווייהו
 ול"ע ועיין עוד במשכנות דאם טעה וזיך על ש"י על מלות ועל ש"ר להגיה שפיר דמי:
 בהגה על מלות • עיי' באה"ט ובתש"ו נאום דשא (סי' מ) האריך לברך על מלות בפחת דוקא
 והשיג אמ"ש הבאה"ט בשם הע"ז לברך בחולם דאדרבה הע"ז גופיה חולק על אחיו בס"ק
 טי' שהביא והמהר"א מפראג הסכים עמו אל"ל הע"ז והמ"א כהדא לברך בשפת ע"ש:
 שם שמזכרין שתי ברכות • כתב בתש"ו שאלת שמואל (סי' ז') שיכין בשעת ברכה
 על היד אם הלכה כהפוסקים דדי בברכה אחת לשהיהן איז מכין שלא ללא בברכה
 זו על הראש וכשיברך אח"כ על של ראש לא יהי' ברכה לבטלה רק ברכה שאינה לריכה
 וע"ז מהני מה שאומרים ברוך שם כמל"ו וכן בסח בין תפלין ש"י לש"ר דכתב המ"א
 לקמן דימשמש בשל יד • יכוין ג"כ דאם הלכה דאל"ל שתי ברכות על של ראש תהא
 הברכה על משמות של יד ולא להוציא בזה על של ראש ע"ש: סעיף ט להפסיק בדבור
 וכו' • עיי' באה"ט בשם הלק"ט בהפסיק בדבור אחר שהגיע לאויר הראש • ובספר תפלה
 לדוד (דף יז) דקודם שהגיע הקליטה על הבשר לא הוי הנחה ולריך לחזור ולברך קודם
 הסידוק (ע"ד): סעיף י לענות עמהם וכו' • עיי' באה"ט ובעת זכינו לבטל העיטור ה"ח
 (שער א' ה"ח) שמביא ג"כ דאם הפסיק אפילו בקדושה בטלה ברכה ראשונה ולריך לברך
 שחיס ולא פליג עלה: סעיף יא קודם שיכרוך הרצועה • עיי' מ"א ובתש"ו משכנות יעקב
 (סי' כה) דעתו כמנהגנו לכרוך קודם על הרצועה לחיזוק דבלא"ה לא מתקיים ולא נקרא
 קשירה ע"ש: בהגה של יד מיושב וכו' • עיי' באה"ט ובתש"ו מהרש"ל (סי' לח) תוכחה
 מגולה על המדקדקים דקדוקי עניות להגיה ש"י בישיבה ורואים להיות מכת המקובלים
 וכו' לא יצינו באור הזוהר ולא ידעו וכו' אל תלך בדרך אחס עד וכל המשנה ידו על
 התחתונה וידינו על העליונה והביאו הח"י לקמן (סי' תפ"ט) ע"ש: סעיף יב נשמעו
 ממקומן וכו' • עיי' מ"א ובאה"ט בשם הא"ר וכן הסכים בחיי אדם (כלל י"ג) דהמברך
 לא הפסיד וע"ש ב"א:

סימן כו סעיף א מניח אותה שיכול • כתב באה"ח בהולך בשיירה ואין ממתינים לו
 עד שיניח שחיסא אם יכול להגיה תפלה אחרת בדרך יניח עתה של יד
 ואח"כ בדרך יניח של ראש ואם לא יוכל להגיה תפלה האחרת כלל יניח של ראש
 דקדוש עפי ע"ש:

סימן כז סעיף י כעין דלת • ובס' בית דוד (סי' יד) דנוהגין לעשות הקשר מרובע
 אמנם אם לא עשאן כמין דלית ולא מרובע לית לן צד דסגי שיהא שם
 קשר (ע"ד) ולל"ע בלא היה כמין דלית אחר שלשיעת רש"י הוא הל"מ שוב נדפס בעל
 העיטור וראיתי שכתב הל' תפלין (שער ראשון ח"ד) ג"כ דענין קשירה במנהגא תליא
 ומנהג דילן בד' ויו"ד ע"ש וע' מ"ש עוד לקמן (סי' לב): סעיף יא בהג"ה ובשל יד
 אין להקפיד • עיי' ש"ת בשם הלבוש ונראה דדוקא בטלית וכי"צ אבל לא בחיק של תפלה
 של נייר וכי"צ דהוי כמוסיף על התפלה ובתש"ו עמק הלכה (סי' ח') בהגיה תפלין בחיק
 שלהם וזיך ואח"כ מזכר והסיר חיק אין לריך לחזור ולברך דלאו חיבור הוא ולא
 מקרי לצידי אבל בית לו חיק גם מלמטה תחת המעברתא והחיתורא פסולים משום
 חילוק

חליטה ויהזור ויבדק ע"ש ולדידי ז"ע דיל להכרת הסיק לא גרע מעשיית הקשר דמבואר לעיל (סי' כח) דחינו חוזר ומבדק קודם הכנת השל ראש ע"ש בט"ז :

סימן כח סעיף א שלא יסית דעתו מהם . עי' מ"ש בחיבורי אשי ישראל על שבת (דף יב) דהיסח הדעת הוא חינו ענין ביזוי לתפלין דאסור אלא הוא רק דבשעת הסה"ד חינו מקיים מצות תפלין והרי הוא באותה שעה כמו שאינו לבוש תפלין ולפ"ז לעת זרבו חין לחוש לאיסור הסה"ד כמו שמוחר לעת האריך כמו לאכילת קבע ושינה וכי"צ לחלוץ תפלין ע"ש אבל חין זה דרך הפוסקים : סעיף ב בחיק . עי' ש"ת בשם הב"ח וכן הוא בבבלי העיטור ה"ח (שער ראשון ח"ה) :

סימן לא סעיף א ויח עוב אכור וכו' . ובתש"ו הרשב"א (סי' סא) דגם ב"ט שני של גליות חין מניחין ובתש"ו כתב סופר (סי' י) האריך בזה ע"ש : סעיף ב בחול המועד וכו' . ובתש"ו משכנות יעקב (סי' לו) האריך הרבה דהעיקר להניח בזה"מ ע"ש וכן בתש"ו שמתל בנימין (דף מד) הכריע ג"כ כמנהגנו דמניחין ומבדקין רק דא"מ בקול רם ע"ש ובתש"ו שמש לדקדק בקהלה שנהגו להניח בזה"מ וקלחם ראו לשנות שלא להניח ובאים לידי מחלוקת טוב וישר להתמיד במנהגם ובתש"ו דברי דוד (סי' א') אחר שביאר כל השיטות באריכות דעתו נוטה לחוש לדברי הזוהר שלא להניח ומ"מ במקום מחלוקת מסכים למ"ש הש"ס כי גדול השלום :

סימן לב סעיף א בהג"ה לכתוב תחלה המוקדמת בתורה . עי' בט"ז ב"ד (סי' רפ"ח ור"ן) דלשיטת החו' חין קפידה אם הקדים פ' שניה לראשונה . ובב"י כאן הביא בשם כמה פוסקים דבשל ראש שהם בד' קלפים חין להקפיד ועי' בש"ת ובתש"ו משיבת נפש (סי' ב') השיג על הע"ז דגם לדעת התוס' פסול אם הפרשיות לא נכתבו בסדרן רק במדברי כתב דים מכשירים בהקדים פ' שניה לראשונה ע"ש ובתש"ו עמק הלכה (סי' ט) הביא דלשיטת רש"י דמונחין הפ' בסדר שנכתבו בתורה וקריאתן הם בסדרן ח"כ עיקר מה דאיתא במכילתא דכתבן שלא בסדרן פסול קאי אדרך קריאתן דהיינו אחר שנכתבו לא יהי' נקראין למפרע אבל אסדר כתיבתן לא קפדין דהיינו אם הניח פ' שניה חלק וכתב פ' שליטת ואח"כ כתב השניה במקום החלק כשר ומש"ז פסק להלכה (למי שאינו חושש לתפלין דר"ת) דבתפלין של ראש כשר בכתבן שלא בסדרן ובפרט לעני דדחיקא ליה שעתא אם נפסלה לו הפ' ראשונה יכול לכתוב פ' האפסלה וא"ל להוסיף גם האחרונות הכשרין ע"ש וקשה להקל לעני דמ"ש לשיטת רש"י דעיקר קפידא דכסדרן קאי אדרך קריאתן הוא נגד מ"ש לקמן (סעי' כג) בחסר אות חין לו תקנה דהוי שלכ"ס רק זאת בשעת הדחק שאין לו להשיג כעת תפלין אחרים יכול להניח עד אשר ימלא תפלין אחרים : סעיף ב בקלף לבדה . ובשני עורות פ' אחת פסולה ועי' מ"א לקמן (סי' ק"ב) דתפירה נחשב למעור אחד ובתש"ו משיבת נפש (סי' ב') דהבא הוא דוקא שחפרן קודם הכתיבה אבל נאחר הכתיבה לא מהני לכו"ע דהוי שלא בסדרן דכתיבת חליטה השניה היה בפסול ע"ש ולכאורה זה נסתר לשיטת הפוסקים דלעיל דהפרשיות זריבין להיות בסדרן ממש בגמרא דמנחות אם כתב של יד על ד' קלפים כשר והוא לקמן (סעי' מז) ולדבריו לא נכתבו הפרשיות בסדרן ועוד בשל ראש לרוב הפוסקים נכתבין בסדרן על ד' קלפים וע"כ דג"ז נקרא בסדר : סעיף ג בדיו . עי' באה"ט בשם הדבר שמואל ובע"ד בשם חשי' הרב עזריאל דיוואנה שלא היה קורא בספר שנכתב מדיו הלו דאין להכניסם למקום טהרה וע"ש בהד"ט : שם שחור וכו' . ובתש"ו משכנות יעקב (סי' ק"ז) החמיר מאוד שלא לכתוב במי קנקנסוס לחוד רק עם שרף שקורין גומא גם יש לדקדק לעשות ע"י ביטול ע"ש : סעיף ז וקלפים שלנו מאל הבשר גוררין הרבה וכו' .

בס' נשמת אדם נשאל מה שנמצא בקלף מקום שניכר שהוא חלק ושאר קלף אינו חלק כ"כ ואותו מקום החלק יכולין לקלף בסכין וגם עליו כתובין אותיות וא"כ יש לחוש שאותו מקום לא נגרר יפה והוא דוכסוסטום והתפלין פסול והשיב דהקליפה הדקה הסמוך לבשר נקרא דוכסוסטום והקליפה הדקה שבמקום שער הוא קלף ובשחולקין לשנים חזי כל חלק נקרא על שם הקליפה ואם יגרור ללד הבשר רק מעט די רק שלא ישאר שלם אמנם אם יש לספק שמא לא גרר שם כלל ראוי להדר שלא יחי' שום ספק ח"ו במלוא חמורה כזה ואם נשאל לכופר שיודע דין זה התפלין על הקלף ויודע שמעטס זה לריך לגרור המכין אחזקה זו ע"ש • וכן כתב בהשו' ההם סופר (סי' ג') כל שנקלף הנוגע בבשר ממש שוב לא לויפת לן חי איכא עור דק שיהי אפשר לגוררו ולא גררו רק שלא יחי' מלואו הנוגע בבשר ממש ע"ש אבל בהשו' משכמות יעקב (סי' מ"ה) כתב דקלף הוא ההליפה הדקה הנקלפת מפני העור ללד השיער וראוי להזהיר לסופרים שיגררו הרבה מאוד ללד הבשר עד שהנשאר יהיה דק יותר מהחלק הנגרר ללד הבשר וכעת זכינו לבטל העיטור שכתב ה"ח (שער ח' ח"ה) דגורר מקום הבשר עד חליו שישאר הקליפה משמט לכאורה כהמ"י • ועיין בהשו' יבין ובוש' הח"ח (סי' כ"ד) בדיון קליפת אור שנכתבה בטעות שאינו נקרא גויל משמט לכאורה כהנ"ל והח"ס דנקרא קלף : סעיף ח מעבדו לשם תפלין • עי' בהש"ע בשם עבודת הגרשוני ובש"ת לקמן (סי' מב) שכתבתי חי מהני תנאי לדברי חול ובהשו' ר' עקיבא חייגר (סי' ב') כתב שיעבדו לשם ס"ח ויהנו בהחלה שיהא בידם לשנות לכתוב עליו תו"ו ודברי חול דמהני בזה תנאי וע"ש בהשו' ר"ע חייגר (סי' ג') מזה ובהשו' כתב סופר (סי' י"ח) כתב עלה אחרת דלאחר שנעבדו לשמה אם יאמרו לחולין שיאמרו בפה מלא שמבטלים העיבוד לשמה ואחי דיבור האחרון ומבטל דיבור הראשון חלל שבזה נפסל כל הקלף ושוב אינו יכול לכתוב כה"ס על כל הקלפים שיעבד בלואו פעם לשמה ע"ש : סעיף טז בהגה לורת האלה וכו' • עיין ש"ת בשם זכרון יוסף ובהשו' שמלה בנימין (דף מ"ה) שהגם אחד פקפק ע"ז אם נכתבה לורת האות עד שדומה קלת לחי"ת והשיב דאם ניכר ע"י הינוק מהני מחיקה קלת ויעביר הקולמוס על קוץ הנשאר ובפרע ביודי דהשם אין למחוק יותר על שטור הראוי רק היותר בלבד אבל אם אינו ניכר ע"י הינוק לריך מחיקה כל האות שלא יהא כחק תוכות ע"ש : בעיף יח והפרידה כשר • עי' בהש"ע וכו' בהשו' שחילת יעבד (סי' קיט) להקליש מעט בעובי או בלוחך כדי שישאר מוקף קלף ע"ש : שם יגרור הרגל וכו' • עיין בהשו' יבין ובוש' (סי' כ"ד) שהאריך בדיון גרירת רגל הקוף : סעיף יח שכתב אזכרה וכו' • בע"ד בשם הרב עזריאל דיואנה דכתב אזכרה שלא לשמה אין להם תקנה העברת קולמוס אפילו למ"ד דכתב ע"ג כתב הוי כתב דבעיין כסדרן וליכא ועי' מ"א לקמן (סי' לג) ופמ"ג בהפתיחה כוף הכי' ד"ה והנה : סעיף בנ כתובין שלא כסדרן וכו' • כתב בהשו' ההם סופר (סי' ח) בשם השו' הר"ן דאפילו אם נכתבו כסדרן שהלן למעלה קודם שכתב ממנו ולהלן פסול משום עמידה על הגויל שלא כסדרן ומה למד לענין תפלין דר"ת שסדר הנהגה הויות להדדי ולריך שכתבן כסדר נמצא לר"ת כיון שנכתבו כסדר אין קפידא על עמידה על הקלף שלא כסדר וא"כ ה"נ בלוחיות הנהלן אם נכתבו כסדרן בלא דילוג ואיכא ריוח בראוי וגם אין בלבול להקורא משום עמידה שלא כסדרן אין קפידא ויותר לעשות כן ע"ש • ולכאורה ה"ס בתפלין של רש"י לענין לחות בראש השיטה כה"ג שנכתבו כסדרן וגם עמידה על הגויל הוא כסדרן • ומ"מ נראה דאין לעשות כן לא בהליית תיבה אחת דח"כ כיון דנשאר כל הצורה חלק ה"ל כפרסה פתורה באמצע וגם זאת אמת אי אפשר

דא"כ ה"ל כמחלק חיבה אחת בשני שימי ובתורת חליה ג"כ פסול לפמ"ש בשערי
 תשובה בשם הגיגת ורדים דמחזי כמנומר ע"ש ומה הטעם דמחזי כמנומר שיך גם
 לתפלגין דר"ת : סעיף כה מקלם יודין שעל האלפין וכו' וגעשים וכו' . ובתש"ו משיבת נפש
 (סי' ה) דקן הדין ביש בהאזהות קלם נפסקין שיש כעין סדק בלחות כיון שניכר שהוא
 אוח אחד אין חוששין ויכל לתקנם . עוד כ"ש שאם היו"ד של המס (ר"ל החרטום) אין נוגע
 אין לנו ראייה להקל יותר ממ"ש בשו"ע ע"ש : סעיף כה ראש הלמד באויר הה"ל . עיין
 באה"ט ובתש"ו מהרי"ם (סי' ח') בנכנס ראש הל' בתוך הקף פשוט דדיגו ג"כ אם
 נתקלקל צורת האות לגמרי פסול ואם לא נשתנה צורת האות לגמרי דבהנכנס למ"ד
 לתוך ד' פשוטה יכול להיות שלא נשתנה צורת האות יש להכשיר בשעת הדחק והיכא
 דהוא ספק אם נשתנה צורה"א אם לא יש להקל בזה ולסמוך על התינוק חי קורא
 כתיקונו יש להכשיר ע"ש : סעיף לב כדי גגה וכו' . עי' באה"ט וכעת זכינו לבעל הטיטור
 ה"ת (שער א' ח"ב) שמחלק בין מחזה לתפלגין דאין לריכין שירטוט א"ל להניח ריוח
 (ע"ש בשער ההדש) אבל עדיין ז"ע דהטיטור לשיטתו דא"ל שירטוט כלל אבל לפי"מ דק"י"ל
 לעיל (סעיף ו') דשורה העליונה לריכה שירטוט א"כ איזה סברה לחלק בין מחזה לתפלגין :
 סעיף לו בהגה ויש מבשרין בטולן פתוחות וכו' . בתש"ו חסם סופר (סי' ד) בתפלגין
 שנפתחו והיה של יד כתובה פ' והיה סתומה אליבא דכ"ע עפ"י דעת הט"ז שהמליץ
 להניח כוף שמע פחות מנ' אותיות וכן בתחלת והיה ותפלגין של ראש היה כל פרשיותיו
 פתוחות דהוי כתרתי דסמרי דש"ר פתוחות וש"י סתומות והשיב דאין קפידא דהא כהב
 המ"א דבשל ראש אין להקפיד בכדר פתוחות וסתומות ולא שיך לומר דסותר אם של
 יד סתומה ע"ש וכה"ג כתב הבאר יעקב בנידון שלפניו דהיתה של ראש סתומה ושל יד
 פתוחה והכשיר ג"כ מטע"ז דלא הוי תרתי דסמרי דבשל ראש אין להקפיד ע"ש :
 בש"ע ופ' שמע מחילין וכו' . עיין באה"ט בתפלגין דר"ת וכן כ' בתש"ו עולת שמואל
 (סי' ט) כהבא"ט לסיים והיה א"ש באמצע השיטה ולהחיל שמע בראש השיטה
 וע"ש (סי' י) חיזק דעת הגב"י שהביא בש"ת ור"ל דלר"ת אין לריך לסיים והא"ש באמצע
 שיטה וחזר המחבר ודחה דבריו דאין סברה כלל לעשותה לא פתוחה ולא סתומה ע"ש
 זלתי בתש"ו שואל ומשיב ח"ב (סי' ל) שר"ל ג"כ דבתפלגין דר"ת כיון שאין ככתובין
 בתורה לא קפדין אפתוחה וסתומה ע"ש : סעיף לו היכא דאפשר . עיין באה"ט ובא"ר
 ובתש"ו כתב סופר (סי' ו) דבשל יד דליכא שי"ן אפשר דלט"ע לא הוי צרכה לבעלה
 ומסיים דהמורה כהמ"א אין מחיחין אותו ע"ש : סעיף לח יעשה ד' בתים וכו' בתש"ו
 חסם סופר (סי' ה') כתב שנהגו הסופרים לדבק הד' בתים זה לזה בדבק בין בית
 לבית שלא יהיו נפרדים ותתקלקל הריבוע שאין דיבוק הנפרדים עושה אותו כאחד רק
 עכ"פ לעיני כל רואיו יכירו שהם ד' וכן דעתו שם לענין מעור אחד שנסתפק המ"א
 בחתיכות תפורות יחד . ובעלה דע"י דיבוק פסול דלא נחשב למעור אחד אבל ע"י חפירה
 כשר כמו בס"ת דנכתבין על שני עורות ונהפדין בגידין אבל לא מדבק בדבק ועכ"פ
 המניח בתים עשויים מנ' עורות ואין הפורין חלל מדובקין וגם דבק בין בית לבית
 להיות מרובע לא י"ח ממנ"פ ע"ש וכדומה לי שמהגין לדבק בין בית לבית אף אותן
 החושבין ב' עורות בדבק למעור אחד ואפשר לתרץ קלם דלא קפדין אה' בתים ממש
 אלא שיהא נכרין לנ' כדמשמע לשון הברייתא והגמרא דמנחות אף דבאמת דיבוק עושה
 אותן לאחד אבל העיקר כהח"ס דבעיין ד' בתים ממש ובחיי אדם (כלל יד) הביא
 דתפלגין של אג"ל ה' פרוזות וכן בתש"ו משיבת נפש (סי' ב') האריך דבין חפירה ובין
 דיבוק בדבק הוי חיבור למעור אחד והמנהג שנהגו לעשות תריז וד' בתים דבוקין לגמרי
 ודא

ודאי לא נכון וירא שמים יזהר לעשות הכתים נפרדים כי אין לומר לדבק טוב ועיין בקובץ על הרמב"ם ה'י' הפל'ן (פ"ב) שהביא מחש' הרמ"ע (ס'י' לח) שמתיר בשני עורות הספורים ממשה דגלים (שהביא הגר"א) וזהו דבריו דאין ראיה משם לא בדיבוק ולא בחפור ועיין בחש' עמודי אור (ס'י' ח') דר"ל דהלוי במראית העין דאם מחברן למטה ואין חיבור נראה יש מקום להכשיר ומכל מקום דעתו מוטע דלא מהני חיבור כלל ע"ש ועיין מ"ש לקמן (ס'י' ל"ג) בנקרע מקצת הקלף אי מהני דיבוק: סעיף לט שיהיו מרובעות וכו'. בע"ד בשם זרע יעקב כתב דמיום היומו על דעתו לא בירך על הספלין דעמד ענ המבחן ומעולם לא בא מרובע מהחלתו עד כופו ושכן שמע שכנוס רבנים נהגו שלא לברך ובה"ד"ע השיג עליו מסוגיא דבכורות גבי אי אפשר ללמאס דרחמנא אמר עבד וכל היכי דמלי למעבד ניהא ליה. אע"ג דלא עבד ממש כהלכותיה כל דעבד מאי דמלי ע"ש: סעיף מ שחור. ע'י' בש"ס בשם הגב"י ובס' נשמת אדם הרבה לחלוק עליו והעלה דע"פ לא יהי' נקלף בפ"ע והביא שם הגאון בעל בית מאיר כתב לו שאין לסמוך על הגב"י בזה ע"ש: סעיף מב שי"ן בולעת מקמטי העור וכו'. בהשו' ר' עקיבא איגר (ס'י') על דבר להמליא לעשות שי"ן של ראש מחותכים עור בתמונת שי"ן ומדבקים על הבית אין להחיר דדיבוק לא הוי חיבור ע"ש ועי' מ"ש לעיל (סעי' לח): סעיף כג עד מקום החצר. ע'י' בנשמת אדם (כלל יד) שהניח בל"ע אס דיעבד פסול כשהשי"ן אינו נוגע בחיבורא. ומיהו אס אין היודי"ן נוגעין בשי"ן פסול שאין שם שי"ן עליו ע"ש: סעיף מז בהגה דבק כשר. ובהשו' באל עשק (ס'י' יד) במעלות של ס"ת שאין עשיון אלא לחזק לא חיכת לן אי הוי הדבק מומין המותר ובתשובה מהרש"ב (ס'י' ריד) הכשיר מה הרלוועה שנמשחין בשמן דג עמא שקורין פיש טראן שאין בה שום תיקון אלא להזכיר ולהזהיר השחרות שהשחירו מקדם ע"ש ועי' ש"ס לקמן (ס'י' לג) מה בשם הגב"י: סעיף נ מקום שאין גידין מולוין וכו'. עי' באה"ט וס"ת בשם הגב"י ובתשובה מהרש"ב (ס'י' רכ"ה) חולק על הגב"י ע"ש: סעיף נב ויעשה קשר וכו'. עי' עירובין (דף לו) מחלוקת דאמוראי אי עניבה חשיב קפירה בחפלין או דבעין דוקא קשר ולא עניבה ולא מזכר מזה כלום בשו"ע ובבעל העיטור ס"ת (שער ראשון ח"ד) כתב מזה לקשרן ולא לענבן ע"ש היטב פירוש חדש על האמור בגמרא מנהות ר"ב מחוי כפוף ר"א מהוי פשוט דקאי אקפירה ע"ש ומגמרא דעירובין הג"ל לא הזכיר כלל:

סימן לג סעיף א אס נתקלקל עור וכו'. ומסתפיקנא אי מהני תיקון בחפירה או לדבק בדבק אשר נראה דאף להפוסקים דלעיל (ס'י' לב) דלא נחשב בדבק למעור אחד הוה שום מופרדין לגמרי אבל הכא שמחברין במקצת נקרא מעור אחד כלעיל (ס'י' עו) בנקרע הבגד בנשחיר כל שהוא כשר דלא חשיב כמאן דפסיק ע"ש אולם י"ל גם להיפוך דהכא לא מהני לכו"ע דאיגלאי מלתא דהעור בעלמא מקולקל ולפ"ז בידוע שנקרע שלא מחמת קלקול מאיזה סבה בסכין וכי"צ מהני תיקון לכ"ע ועי' ב"י בשם המרדכי ובמחמ"ת השקל כאן ולעיל (ס'י' לב) משמע בפשיטות דלא מקרי מעור אחד: סעיף ג מלך פנים יעשה מאיזה דבר שירלה. ובהשו' יבין ובוועו ח"א (ס'י' קנ) שאריך להשחיר גם מצפנים כיון שעושין הכתים שחורים ולריך להיות מלבע הכתים ע"ש ועי' בב"י מה שדחת בדברי הרמב"ם: סעיף ד בהג"ה דיעבד כשר עור הכתים והב"ח מחמיר אפילו בדיעבד ע"ש (פמ"ג) ועי' מ"ש בחיבורי הוכפת ירושלים לעיל (ס'י' ל"ב סעי' מ'): שם אבל הרלוועה אפילו בדיעבד פסול. עי' באה"ט ובכתב הסמ"ג דאס אין רלוועה אחרות משחיר מלך השני לשמה דנסי דגמירי שחורות אבל לא דוקא מלך השער

גימל

השער ע"ש ואף לפמ"ש לעיל בשם השו' יבין ובוטו לזריך להיות שחור גם מבפנים מ"מ לא בשיין דוקא לשמה : סעיף ה עד אלצע אלמנעית ויכרוך וכו' . וכחז המחלית השקל לזריך אחר התפירה מתחלה למחוח ביושר הרצועה השלימה עד האלצע ואח"כ יחזור עם הרצועה הנקשר למטה ויכרוך הזרוע כמנהג דעד האלצע לריך להיות בלא קשירה ובחשו' מהר"ם מרוטנבארג אחרונים (סי' ד) השיג עליו דעיקר קפידא על השיעור שחשאר כ"כ כדי למחוח ולכרוך ואף ללאחר הכריכה סביב הזרוע נשאר הקשירה למעלה מהאלצע לא חיישין . אך זאת נסתפק ללא יחי' הקשירה על האלצע גופא כיון שגם שם שיך קשירה ע"ש באריכות :

סימן לד סעיף א סדר הנחתן וכו' . עי' בחשו' שואל ומשיב ח"ב (סי' כט) : סעיף ד בכים אחד . עי' פמ"ג דאם מלא רצועות בלא פ' ואינו יודע אם הם של רש"י או דר"ח שפיר להניח פ' של רש"י דהם עיקר ועי' באה"ט בשם היד אליהו ובהד"ט מביא טעם של היד אליהו דהרי יש כאן ס"ס דלמא הם של אוחו שהיו בנחלה ודלמא התפלגין הוון דע"פ דין כשרים . ולכאורה ל"ע ממ"ש החו' ב"ק (דף יא) דבכה"ג לא מלי למשרי משום ספק ספיקא דהוי תרתי קולי דסתרי הדדי ע"ש :

סימן לו סעיף א לורת אחת מהם . עי' ש"ת בשם הבר"י ובחשו' כהיצה יד הארננה דכיון דדבר זה הליא במסורת יכולין לסמוך בכל מקום על מקום אחד שמכשירין כמו בדיני עוף טהור דמבואר ב"ד (סי' פב) דמקום שאין להם מסורת יכולין לסמוך על מקום שיש להם מסורת ע"ש והבאחי ראיות מש"ס : סעיף ג לחייג שטמ"ז ג"ך . כחז בחשו' ר' עקיבא איגר (סי' כא) בח' שזורחו ב' זיינין אין הזיינין לריכין זיון ע"ש ועי' באה"ט בעשה ח' מרובע כשר ועי' בחי"ט כלים (פ' כא) דמשמע דע"פ רוב היו מוהגין לכתוב ח' מרובע זולת מקלה סופרים היו כותבין שני זיינין ועי' בחשו' לב שלמה חא"ח (סי' ב) דהרואה לגונן הכתובין בח' דרש"י אינו אלא מן המתמיהין ולא ליתנין ליה לפי שמוציא לעז על כמה ס"ת שבעינינו ראינו ע"ש :

סימן לז סעיף ב נהגו שלא להניחם כל היום . עי' פמ"ג דמה"ח סגי פעם אחת ורגע ביום ולמלאה מן המובחר כל היום ובחשו' משכמות יעקב (סי' מו) שהאריך דכחז מאלד ליזהר בהם כל היום ובפרט העוסק בחורה ודאי גופו נקי וגם מ"ש לקמן (סי' לח) מהמכילתא דהעוסק בחורה פטור מתפלגין אין הלכה כהמכילתא ע"ש באריכות : סעיף ג חייב אביו וכו' . עי' בחשו' לב שלמה חא"ח (סי' א) וחסד גמר התשובה :

סימן לח סעיף ה בהנה לריך לטרוח וכו' . ובקובץ על הרמב"ם הל' ק"ש פ"ד כחז ללא מראה קן מדברי הגאונים והרמב"ם אלא בכל זמן שעוסקין במלאה ע"ש : סעיף יב תפלגין קודמין . ובחשו' ר' עקיבא איגר (סי' ט) גם לענין סוכה ולכלב תתפלגין קודמין ע"ש :

סימן לט סעיף א או חשה וכו' . בהגהת מיימוני הל' לילית (פ"א) בשם החוס' דגיטין נסתפק אי חשה כשרה לקשור תפלגין לבעלה על ידו ללא היו חיקון בגוף התפלגין מיהו לסייע לו מעט לקשור מותר בודאי והוא מפורש בגמרא ע"ש ובחוס' דידן בגיטין ליתא : שם או קטן . עי' ש"ת בשם הנכ"י ובחשו' ר' עקיבא איגר (סי' ז) דבעין בדיקה מעליא ע"י שני עדים ואם אחר כך נתלא לו ב' שערות דהתפלגין שכתבו קודם הבדיקה כשרים דמחזקינן ליה לגדול למפרע משנת י"ג ואילך ואם אינו ידוע שהוא בן י"ג שנים ע"פ עדים רק ע"פ אביו שאומר שהוא בן י"ג לא סמכין על פיו אלא מהבדיקה ואילך אבל מה שכתב קודם הבדיקה ל"ע אי יש לסמוך על

על אביו להחזיק ליה גדול למפרע ע"ש ועיין בהשו' כתב סופר (סי' ח) דלכחילה לא יניחו לקמן בן י"ג שנה לכחוב עד אחר שנבדק דמה לנו להכניס בספיקות ובדיעבד אם כתב ח"ל לבדוקו כדי לפסול מספק ולפנין נאמנות על השנים עד אחד דעלמא לא מהני ובנאמנות דאביו לכחילה אין לסמוך ובדיעבד אם כבר כתב המיקל לסמוך על האב לא הפסיד ע"ש : שם כל שאינו בקשירה אינו בכתיבה י"י מ"א ובהשו' חתם סופר (סי' ו) בסופר שנמלא שמכר חפלין בחיס בלא פרשיות שאינו נקרא אינו בר כתיבה דלא נעשה חשוד אלא להכשיל אבל לא שלא להניח וכו' עוד לענין נעשה חשוד למפרע ובהשו' בנו כתב סופר (סי' ז) דנכתבן חרש ושועה פסול כמ"ש בש"ח בשם הבכ"ש ודלא כהפמ"ג שמכשיר ע"ש : סעיף ד חפלין שכתבן וכו' . בהשו' עולה שמואל (סי' י"א) בסופר שהיה כותב ספרים חו"מ ואחר כך נעשה אפיקורס דהחפלין דמטיקרא אין כאן בית מיתוס וכשרים אך בחפלין שנמלאים בידו ואין ידוע אי כתבן קודם שנעשה חשוד או לאחר יגנוזו והנמלאים ביד אינו יסודי חולין ברובא שהמה משל ישראל ולאחרו אפיקורס אין לחוש דהוי ספק ספיקא שמה כתבן קודם לכן . אבל לאחר זמן הרבה דיש לחוש שהוא כותב ומוכן לא"י למכור בודאי יש לחוש ואין מניחין אלא הישנים לגמרי שאין לחוש שכתבן לאחר שנעשה אפיקורס ע"ש : סעיף ו נמלא ביד וכו' ואין יודע וכו' . וביש"ש בגיטין פ' השולח חולק ע"י כמו בס"ח ב"ד (סי' רפ"א) דיש דיעות אם קורין בה ובהשו' כתב סופר (סי' ה) נסתפק דאפשר דגם הטור והשו"ע לא כתבו רק דכשרים ללאם בהם אבל לא לענין ברכה והעלה לחזק דעת העו"ש"ע גם לענין הברכה והמחמיר שלא להניח חפלין שנמלא ביד וכו' כתב עליו ברכה ע"ש :

סימן ב סעיף א להלכות בכיסין . עיין בזה"ע בשם הח"ר ובחיי אדם (כלל ל"א) בשם הח"ר דאסור לחלות ס"ח אפילו בארון הקודש ובח"א שם דאפילו כשהח"ק מחובר בתידות לכותל אסור וע"ש בזה"ע שגספקא אם האל"ק גבוה י" עפחים ורחב ד' ע"ש . ועיין ש"ח בשם ח"ש ובב"ד בשם שדה הארץ דדוקא כשנפלו מידו ואפשר ג"כ ברואה נפילתם אבל ברואה חפלין בקרקע ולא ראה נפילתן אינו חייב להסתנות אפילו מאל המנהג : סעיף ב בכלי חוץ כלי וכו' . בהשו' עמק הלכה (סי' עז) בזמנחין במגדל שקורין אלמעי"ר אם המגדל מחזיק מ' סאה בלא אין ספק דהוי מחילה ומותר בלא כלי בחוץ כלי ואפילו בס"ת דבשי מחילה ואפילו אינה מחזקת מ' סאה כל שגבוה י" עפחים ורחבה ד' ג"ל דהוי אהל ובגבוה י" וחייבה רחבה ארבעה מספקא ליה והיה בל"ע באינה רחבה ד' ע"ש : סעיף ח עד זמן ברכה . בבבלי הציפור ה"ח (שער א' ח"ו) מביא דרבינו אפרים ס"ל דטעל ידיו ואח"כ מניח ומברך ברכת המזון ולא לחוש לחיוב נע"י ברכה וחלק עליו אלא דמניחן תחלה ואח"כ טעל ידיו :

סימן מב סעיף א לשנות חפלין של ראש וכו' . ול"ע דאפילו משל ראש לפרשה אחרת של ראש יהא אסור כדבשי במגילה (דף כז) במטפחת של ס"ת אסור לגלול ס"ת אחרת ע"ש וכן פסק ב"ד (סי' ער) לענין מכירה דבשיין דוקא למיעלי הא כהדדי אסור ולכ"פ משל יד לשל יד יהא אסור דאפשר למיעלי לה בשל ראש ובתשובה הארכתי בזה :

סימן מג סעיף א מותר להשחין בהם כשהם בראשו וכו' . עיין פמ"ג שחידש דבחפלין של יד כשהוא לבוש ג"כ אסור להשחין שיטפשא הילוצות . ומיהא מי חמור מלפנות דמקנחין דוקא בשמאל ומספקא לכו להחוי מנחות (דף לה) אי מותר לפנות בחפלין של יד :